

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет міжнародних відносин і права
Кафедра іншомовної освіти і міжкультурної комунікації

ДИПЛОМНА РОБОТА
Магістр

Галузь знань _____ 01 Освіта/Педагогіка _____

Спеціальність 014.02 Середня освіта (Мова та література (англійська))

на тему: Використання методики організації інтегрованих уроків для розвитку
англомовних комунікативних навичок учнів 7-х класів

ДРСОА.016119.01.02

Виконала: студентка 2-го курсу
група СОАм-20-1

І. О. Литвинюк

Керівник
канд. філ. наук, доц.

О. М. Дорофєєва

До захисту допускаю:
Зав.кафедри іншомовної освіти і
міжкультурної комунікації
д-р. пед. наук, проф.

_____ 2021р.

Н. М. Бідюк

Хмельницький, 2021

Завдання

АНОТАЦІЯ

Литвинюк І. О. Використала інтегровані уроки для розвитку англомовних комунікативних навичок учнів 7-х класів. – Дипломна робота магістра.

Дипломна робота магістра на здобуття кваліфікації магістра за спеціальністю 014.02 – Середня освіта (Мова і література (англійська)). – Хмельницький національний університет, факультет міжнародних відносин і права, кафедра іншомовної освіти і міжкультурної комунікації, наук. кер.: канд. філ. наук, доц. Дорофєєва О. М. – Хмельницький, 2021.

Загальний обсяг роботи становить 103 сторінки, із них 62 – основного тексту. Робота містить 4 додатки та 46 джерел посилання.

Ключові слова: інтеграція, комунікативні навички, інтегровані уроки.

Дипломна робота магістра присвячена дослідженню процесу організації інтегрованих уроків для розвитку комунікативних навичок учнів 7-х класів.

У роботі розглянуто зміст, етапи та систему вправ для розвитку комунікативних навичок учнів старшої школи під час інтегрованих уроків. Обґрунтовано технологію роботи під час інтегрованих уроків та технологію розвитку комунікативних навичок. Розроблено комплекс вправ для розвитку комунікативних умінь учнів середньої школи під час інтегрованих уроків. Здійснено експериментальну перевірку ефективності розробленого комплексу вправ для розвитку англомовних комунікативних навичок учнів 7-х класів за допомогою інтегрованих уроків.

Підпис автора

Дата подання роботи до захисту

SUMMARY

Litvinyuk I. O. Using Methodology of Organizing Integrated Lessons to Develop English Communication Skills in the 7th Graders. – Master thesis.

Thesis for obtaining Master's degree in specialty 014.02 – Secondary education (Language and Literature (English)). – Khmelnytskyi National University, Faculty of International Relations and Law, Department of Foreign Language Education and International Communication, scientific supervisor: Doctor of Philosophy (Philological Sciences), Assoc. Prof. Dorofeeva O. M. – Khmelnytskyi, 2021.

The paper consists of 103 pages, the main text comprising 62 pages. The work contains 4 appendices and 46 cited sources.

Key words: integration, communication skills, combining lessons.

The thesis deals with the problem of development of 7th grade students communication skills by means of English integrated lessons.

The paper considers the content, stages and system of exercises for teaching school students' communication comprehension. Various scientific approaches to the communication technology have been investigated. A set of exercises for the development of 7th grade students' communicative skills by means of English educational integrated lessons has been developed. The effectiveness of the proposed set of exercises for the development of 7th graders' communicative skills by means of English integrated lessons has been confirmed experimentally.

Author's signature

The date of the work submission to defence

ЗМІСТ

С.

Вступ.....	7
1 Теоритичні засади використання інтегрованих уроків для розвитку комунікативних навичок учнів 7-х класів.....	10
1.1 Зміст поняття інтегрованого уроку, історичний аспект та його структура.....	10
1.2 Зміст та цілі розвитку англомовних комунікативних навичок учнів 7-х класів.....	30
1.3 Етапи формування інтегрованих уроків для розвитку агломовних комунікативних навичок учнів 7-х класів.....	34
1.4 Критерії відбору зразків інтегрованих урків для розвитку англомовних комунікативних навичок учнів 7-х класів.....	43
2 Експериментна перевірка ефективності системи вправ для розвитку англомовних комунікативних навичок під час інтегрованого навчання.....	43
2.1 Діагностика вихідного рівня розвитку англомовних комунікативних навичок учнів 7-х класів.....	43
2.2 Комплекс вправ для активізації розвитку англомовної комунікації учнів 7-х класів під час інтегрованого навчання.....	63
2.3 Динаміка та результати експериментальної роботи.....	68
Висновки.....	78
Перелік джерел посилань.....	89
Додаток А Конспект інтегрованого уроку з географії та англійської	

МОВИ.....

Додаток Б Конспект інтегрованого уроку із зарубіжної літератури та 93
англійської мови у 7 класі.....

Додаток В Конспект інтегрованого уроку з математики та
англійської мови

.....

Додаток Г Конспект інтегрованого уроку з трудового навчання та
англійської мови

ВСТУП

Актуальність дослідження. Сьогодні найважливішим засобом спілкування є мова. Вона впливає на розвиток суспільства, на його розвиток та його існування. У наш час англійська мова є одним з найголовніших засобів спілкування, що використовують люди, які живуть на різних куточках землі. Протягом останніх років дуже швидко розвиваються різні сфери нашого життя, різні галузі індустрії, тому англійська мова є інструментом для розвитку в цих галузях, та інструментом для пізнання різних культур та навколишнього світу.

Все частіше наші випускники та учні шкіл вивчають мову на високому рівні, але досить часто вони не здатні використовувати ці навички на практиці, в результаті чого вони не здатні зрозуміти свого співрозмовника, або не здатні використати правильну часову форму, де це потрібно. Все це відіграє велику роль при реальному спілкуванні з носієм мови, тому що порушується не тільки контакт між людьми, а й втрачається сенс розмови. Тому зараз постає велика необхідність у використанні додаткових засобів для навчання, щоб збільшити та заохотити учнів вивчати мову легко та швидко.

Для того, щоб забезпечити ефективне навчання іноземної мови, потрібно впроваджувати та використовувати всі можливі засоби для навчання. Ці засоби мусять включати не тільки аудіо чи відео файли, але й різноманітні інтернет-ресурси. Тільки об'єднане використання вищезазначених матеріалів допоможуть розвивати та об'єднувати всі частини, щоб отримати цілісну систему. Використання інтегрованих уроків забезпечить розвиток та ефективніше вивчення мови, зацікавить учнів середніх класів, а також вирішить низку методичних завдань на заняттях з іноземних мов.

Дослідження впливу та особливостей використання інтегрованих уроків для розвитку англійськомовних комунікативних навичок знаходимо у працях О. Гринчук, Л. Петровська, Н. Мельникова, В. Черевко, А. Сухов, А. Деркач, Т. Щербан, А. Панфілова. Зокрема, важливе місце мають методичні праці, що присвячені матеріалам для інтегрованого навчання: І. Большакова,

М. Пристінська, Н. Антонов, Н. Костюк, І. Козловська. Серед наукових праць зарубіжних авторів, що варті уваги дослідження Дж. Стілл, Ч. Темпл, К. Мередіт, Дж. Гіббоне.

Проблеми, що виникають під час використання інтегрованих уроків у навчання іноземних мов вивчали та аналізували у своїх працях Й. Гербарт, Я. Коменський, Й. Песталоцці, О. Сухомлинський та інші.

Проведений аналіз наявної літератури свідчить про те, що технологія використання інтегрованих уроків для розвитку комунікативних навичок широко використовується не тільки у нашій, а й у закордонній науці. Проте практичний аспект вивчення та використання цих умінь потребує детальнішого вивчення.

Об'єкт дослідження – іншомовна підготовка учнів старшої школи.

Предмет дослідження – процес використання інтегрованих уроків для розвитку англомовних комунікативних навичок.

Мета дослідження – проаналізувати та експериментально перевірити доцільність та наукову систему для роботи з організацією інтегрованих уроків для розвитку англомовних комунікативних навичок учнів 7-х класів.

Відповідно до об'єкта, предмета, мети визначено основні завдання дослідження:

1. Розглянути етапи, зміст та систему різних вправ для використання інтегрованих уроків для розвитку англомовних комунікативних навичок учнів 7-х класів.

2. Обґрунтувати технологію роботи з інтегрованими уроками.

3. Розробити комплекс вправ для розвитку англомовних комунікативних навичок учнів 7-х класів.

4. Провести експериментальну перевірку ефективності та доцільності розробленого комплексу вправ для розвитку англомовних комунікативних навичок учнів 7-х класів.

Методи дослідження. Відповідно до предмета, мети і завдань наукового пошуку використовувався комплекс взаємопов'язаних методів дослідження,

зокрема: *загальнонаукові* – узагальнення, синтез, порівняння – для порівняння праць іноземних авторів з працями наших дослідників; порівняльно-історичний метод; *емпіричні* – спостереження, тести, опитування учнів та анкетування; оцінка застосування системи навчання із залученням засобів інформаційних технологій в загальноосвітньому навчальному закладі; *теоретичні методи* – логічні дослідження зібраних фактів та теоретичне узагальнення.

Практичне значення дослідження полягає в тому, що під час експериментального навчання учнів середньої загальної школи I-III ступенів № 8 міста Хмельницького вдалося: прослідкувати та отримати позитивний результат щодо розвитку англomовних комунікативних навичок учнів 7-х класів; обґрунтувати та використати методи і прийоми експериментального навчання, що допомогли досягнути позитивного результату; розробити та випробувати весь комплекс вправ, що були розроблені для розвитку англomовних комунікативних навичок учнів 7-х класів.

Структура роботи. Дипломна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, переліку джерел посилання (46 найменування, з них 10 зарубіжних видань) та трьох додатків на дев'ятнадцяти сторінках. Повний обсяг магістерської роботи складає 103 сторінок, з них – 62 сторінок основного тексту. Робота ілюстрована 12 таблицями, 1 рисунком, 2 схемами та 2 діаграмами.

1 ТЕОРИТИЧНІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕГРОВАНИХ УРОКІВ ДЛЯ РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК УЧНІВ 7-Х КЛАСІВ

1.1 Зміст поняття інтегрованого уроку, історичний аспект та його структура

Багато вчених дійшли до думки, що поєднувати різні види систем для утворення нової, це не лише необхідність, а й головне завдання при сучасному навчанні. За їхніми словами та свідченнями (Дж. Гіббоне, Н. Антонова, Н. Валуєва та інших), саме використання інтегрованого навчання дало неймовірний позитивний результат у формуванні комунікативних навичок, що можуть використовуватись у повсякденному житті. Вміння інтегрувати, тобто об'єднувати різні види діяльності при вивченні іноземної мови дає позитивний результат, тому воно важливо не лише для певної дисципліни, а й для всіх навчальних дисциплін разом.

Особливості використання інтегрованих уроків для розвитку комунікативних навичок знаходимо у працях О. Гринчука, Л. Петровської, Н. Мельникова, В. Черевка, А. Сухова, А. Деркача, Т. Щербана, А. Панфілової, К. Ушинський.

Важливе місце посідають праці, що розроблені та присвячені інтегрованому навчанню, а саме: І. Большакової, М. Пристінської, Н. Антонова, Н. Костюка, І. Козловської.

Для логічного й послідовного викладу матеріалу дослідження проаналізуємо та уточнимо низку лінгвістичних понять, якими будемо оперувати й керуватися в подальшій роботі, а саме: «інтеграція», «процес взаємодії», «інтегроване навчання».

Саме поняття «інтеграція» було використано вперше у XVII столітті Я. Коменським у його працях «Велика дидактика», «Все, що знаходиться у взаємозв'язку повинно викладатися у такому ж взаємозв'язку».

Проблеми формування особистості на засадах інтегративності школи і позашкільних закладів, урочних і позаурочних видів діяльності досліджувалися Є. Суботським, Є. Помиткіним, В. Смирновим. Важливість інтеграції школи і сім'ї, як первинних інституцій соціалізації, що спрямовують ціннісно-орієнтаційний особистісний розвиток виокремлено в роботах О. Докукіної, В. Соколова, Г. Юзефовича [20, 105].

Аналіз науково-методичного забезпечення щодо формування інтегрованих знань про людину і світ учнів висвітлено у дослідженнях дидактів та інноваційній діяльності практиків Г. Андрєєвої, Н. Бібік, К. Гузя, В. Ільченко, Н. Коваль, Н. Светловської, О. Савченко та інших [20, 106].

Впродовж декількох десятиліть у нас активно розвивається дидактичний аспект теорії інтеграції у дидактичному аспекті за такими напрямками: методологічні проблеми інтеграції (С. Гончаренко, Ю. Мальований, О. Сергєєв); особливості інтеграційних процесів у професійно-технічній школі (Р.С. Гуревич, І. Зязюн, Б. Камінський, І. Козловська, Н. Ничкало, Б. Федоришин); взаємозв'язки інтеграції та диференціації (В. Моргун); психологічні аспекти інтеграції (В. Семиченко, Т. Яценко); структурування інтегрованих знань та цілісність змісту природничо-наукової освіти (Б. Будний, В. Ільченко, А. Степанюк); проблеми розробки інтегрованих курсів (К. Гуз, Л. Лук'янова, В. Сидоренко, Я. Собко, Н. Талалуєва); інтеграція у ступеневій освіті (Ю. Жидецький); формування системи знань інтегративними методами (О. Джулай); інтегративне навчання з використанням комп'ютерної техніки у початковій професійній підготовці (Р. Собко); використання інтегративно-диференційованого підходу до структурування змісту знань (Л. Дольнікова) [18, с.138].

Проаналізувавши, виділивши та узагальнивши усі наявні тлумачення, можна визначити, що таке інтеграція. У змісті навчання інтеграція знань здійснюється злиттям в одному предметі (курсі, темі) елементів різних навчальних предметів шляхом широкого міждисциплінарного підходу, який

передбачає визначення інтегративних принципів загальноосвітнього значення [18, с.4].

Термін «інтеграція» в первісному значенні був пов'язаний із відновленням повноти, з об'єднанням у цілісність розрізнених елементів.

Звернемо увагу саме на процесуальний характер інтеграції, яку не можна зводити лише до певного результату (інтегрованості), до стану упорядкованого функціонування частин цілого. Адже всі елементи, зокрема, можуть нормально функціонувати, навіть забезпечувати цілісність системи, але не забезпечувати якість [1].

Інтеграційне навчання широко використовується в різних країнах світу, тому вона є надзвичайно популярною у використанні. Вона дає можливість якісно та швидко формувати нові знання в учнів усіх класів, також збільшує рівень мислення та динамічність застосування здобутих знань в нових ситуаціях.

Тому за допомогою інтегрування можна швидко та якісно сформувати та структурувати новий матеріал для навчання.

З метою чіткого однозначного використання терміну «інтеграція» І. Козловською проаналізовано походження однокореневих слів і розрізнено терміни:

- інтегральний – цілісний, єдиний, неподільний стан (пов'язаний з інтегралом або інтеграцією, специфічний спосіб пізнання);
- інтегративний – процес, у якому реалізується зовнішня та внутрішня, змістовна та процесуальна сторони інтеграції;
- інтегрований – цілісний, без внутрішніх суперечностей стан, що задається ззовні;
- інтеграційний – процес, який реалізується за допомогою інтегративних засобів [13, с.49].

Отже, під цим поняттям ми маємо процес злиття або поєднання різних окремих елементів навчання для отримання позитивних результатів в процесі з'єднання їх в цілісну систему.

Інтегрований освітній процес повинен конструюватися за принципами:

- доступності;
- науковості;
- послідовності;
- системності;
- цілісності;
- логічності;
- вертикального тематизму [16, 10].

Проблема інтегрованого навчання в школах різних типів є предметом наукового інтересу багатьох дослідників. На думку Т. Усатенка, «реалізація ідей інтеграції і гуманітаризації передбачає докорінну перебудову не лише педагогічного мислення, а й усієї системи освіти – вихід учителя за межі власного предмета. Настав час осмислювати фактичний матеріал з позиції філософії, здійснювати міжпредметні зв'язки, усвідомивши місце своєї дисципліни в загальній системі культури» [16, с.34].

Словосполучення «інтеграція навчання» у Педагогічному словнику тлумачиться як «відбір та об'єднання навчального матеріалу з різних предметів з метою цілісного, системного й різнобічного вивчення важливих наскрізних тем; це створення інтегрованого змісту навчання – предметів, які об'єднували б у єдине ціле знання з різних галузей» [14].

Тобто, новий рівень опанування іноземної мови учнями можна досягти за допомогою інтеграції. Таким чином, можна об'єднувати їх у групи навколо певного заняття, або підбирати тематичні різномірні заняття. За допомогою синтезу цих знань можна досягти різнобічний огляд об'єкта, інтенсивно формувати в учнів розумові операції аналізу, узагальнення та порівняння.

Це надзвичайно важливо у розвитку усіх навичок учнів, а саме: світоглядних, екологічних, людинознавчих та комунікативних умінь, понять.

Логічним поняттям може бути те, що інтегроване заняття, це заняття, що має на меті синтез змісту чи спосіб пізнання з декількох тем, видів діяльності чи розділів програми з однієї теми, тобто чіткіше визначити, що це цикл, система чи серія занять, що проведені за допомогою таких засобів, що зумовлюють пошуки шляхів формування в учнів цілісного світогляду на проблеми чи тему, що досить важко формувати та розвивати в умовах предметної системи навчання.

В перекладі з латинської мови поняття «інтеграція» має значення «відтворення». Вона виникла на фоні своєї протилежності – диференціації, як явище фундаментальних наук.

Головним та найпершим кроком для створення інтеграційного навчання, можна вважати міжпредметні зв'язки. Поняття «міжпредметні зв'язки» в різній педагогічній літературі є неоднозначним, тому для порівняння варто брати до уваги всі джерела. Нижче, в таблиці 1.1. наведено найосновніші підходи для розуміння та тлумачення поняття «міжпредметні зв'язки».

Таблиця 1.1 – Визначення поняття «міжпредметні зв'язки»

Автори	Трактування поняття
Ф. Соколова, В. Федорова, Д. Кірюшкін, П. Новиков	Дидактична умова навчання.
К. Корольова, І. Зверев	Виявлення принципу систематичності.
Н. Лошкарьова, В. Максимова, С. Рашкова	Дидактичний принцип навчання.
Н. Лошкарьова	Дидактична форма відображення в навчально-виховному процесі зв'язків об'єктивної дійсності.
Педагогічні словники	Взаємне узгодження навчальних програм, зумовлене системою наук і

	дидактичною метою.
І. Козловська	Процес взаємопроникнення, уніфікації знань, який проявляється через єдність із протилежним йому процесом розчленування, розмежування (диференціації).

Міжпредметні зв'язки відображають комплексний підхід до виховання й навчання, який дає можливість виділити як головні елементи змісту освіти, так і взаємозв'язки між навчальними предметами [15, с.34]. На думку авторів словника, міжпредметні зв'язки на будь-якому етапі навчання виконують виховну, розвивальну й детермінуючу функції завдяки інтеграції знань, оскільки підвищують продуктивність перебігу психічних процесів.

Міжпредметні зв'язки розглядалися в різних аспектах:

- як дидактичний засіб підвищення ефективності навчання;
- як умова розвитку пізнавальної активності та самостійності учнів у навчальній діяльності;
- як засіб реалізації принципів науковості [15, с.34].

Аналізуючи низку літературних джерел показав, що багато вчених у ХХ столітті працювали над вивченням проблем та тонкощів міжпредметних зв'язків.

Найбільш повною класифікацією міжпредметних зв'язків є класифікація, у якій виділено три їхні основні типи (І.Д. Зверєва, В.М.Максимова):

- змістово-інформаційні;
- операційно-діяльні;
- організаційно-методичні [15, с.21].

Певну систему реалізації міжпредметних зв'язків пропонує П.Г. Кулагін:

- побудова взаємозв'язків між навчальними предметами;
- узгоджена система використання на уроках знань, умінь і навичок, набутих учнями на заняттях із суміжних дисциплін;
- специфічні прийоми здійснення міжпредметних зв'язків на уроках [15, с.28].

Одним із факторів оптимізації навчання, який викликає в учителів найбільші труднощі, є організація навчальної діяльності з використанням міжпредметних зв'язків. Причини труднощів практичного здійснення міжпредметних зв'язків носять як об'єктивний, так і суб'єктивний характер.

Об'єктивна причина – це недостатність методичних рекомендацій у цій галузі, координації діяльності вчителів-предметників. Суб'єктивні причини – це необізнаність у змісті програм із суміжних предметів, недостатність знань та умінь, відсутність досвіду в реалізації зв'язків між предметами, здійснення міжпредметних зв'язків у шкільній практиці не в повній мірі [15, с.11].

Вчені навели низку рекомендацій, завдяки яким можна реалізувати міжпредметні зв'язки, а саме:

- синтезовані – підсумкові, спеціально організовані, ті на яких концентруються знання учнів з метою розкриття їх принципів та законів;
- фрагментарні – вони використовуються з елементами міжпредметних зв'язків для розкриття та вивчення окремих питань уроку;
- вузлові – включають в себе міжпредметні зв'язки як органічну частину всього змісту теми уроку.

Особливого значення міжпредметні зв'язки набувають у процесі проблемного навчання, хоч вони можуть реалізовуватися і на рівні передачі вже набутих знань. Міжпредметні і проблемні підходи до організації навчального процесу стали розглядатися у взаємозв'язку. Об'єктами пізнавальної діяльності учнів стають питання суміжного характеру: загальні для ряду предметів ідеї, теорії, закони, факти, комплексні проблеми [16, с.11].

На основі експериментальних даних педагоги дійшли висновку, що систематичне використання міжпредметних зв'язків виробляє в учнів уміння критично осмислювати матеріал, що вивчається. Новий матеріал школярі порівнюють із тими знаннями, які їм відомі, зіставляють їх, аналізують, додають із відомого раніше, і ця активна розумова діяльність по узагальненню нового під впливом раніше відомого із суміжних дисциплін сприяє більш міцному засвоєнню програмного матеріалу. Крім того, систематичне використання в навчальному процесі міжпредметних зв'язків позитивно змінює

діапазон застосування знань та умінь, сприяє формуванню в дітей широких пізнавальних інтересів [2].

Педагоги ставлять питання про необхідність інтеграції навчальних предметів у навчанні, роблять спроби обґрунтувати поняття «дидактична інтеграція». Так, у статті І. Козловської та Я. Собко «Принципи дидактики в контексті інтегративного навчання» зазначено: «Центральна ідея концепції дидактичної інтеграції – можливість побудови моделі навчання на базі одного з профільних загальноосвітніх предметів» [13, с.48]. Варто, однак, врахувати застереження С. Гончаренко та І. Козловської: «... найболючішою є проблема ізольованості вивчення окремих дисциплін та протилежна їй тенденція інтегрувати все підряд, що призводить до повної відміни предметного навчання» [8, с.23].

Тому, методичними принципами для об'єднання предметів є: зближення окремих однорідних предметів;

- 1) опора на існуючі знання з різноманітних предметів;
- 2) взаємозв'язок в змісті та вивченні окремих дисциплін;
- 3) розвиток всіх загальних рис для певного ряду окремих предметів.

Тепер про структуру інтегрованого уроку. Тут також багато варіантів. Можна, звичайно, скласти один великий урок з міні-уроків, побудованих на матеріалі інших дисциплін. Можна його зробити цілісним із єдиною методичною структурою. Є варіант побудови інтегрованого уроку як серії модулів (алгоритмів, проблем, навчальних завдань і завдань), що комплексно поєднують у собі інтегровані знання, вміння, навички.

Розробка структури інтегрованого уроку це спільна справа викладачів предметів, що інтегруються. Інтегрований урок у силу своєї складності вимагає сценарію, а не простого плану чи конспекту. У ньому діють кілька суб'єктів процесу пізнання, різнохарактерний матеріал, різнопредметні методи навчання. Усе це вимагає продуманого управління насправді новим процесом пізнання. Ми весь час говоримо про спільну роботу двох і більше викладачів при підготовці та проведенні інтегрованого уроку. Однак, такі уроки може

проводити і один викладач, який володіє матеріалом інтегрованої дисципліни. Такі ситуації стають сьогодні нормою.

Всі інтегровані уроки відрізняються своєю компактністю, чіткістю, логічною взаємообумовленістю, стислістю навчального матеріалу на всіх етапах заняття та великою місткістю інформативної тематичної інформації для використання на уроці.

Сама структура інтегрованого уроку обумовлюється поставлено метою та завданнями, що детермінується змістом навчання та особливостями діяльності учнів і вчителів. Застосування інтегрованої технології висуває певні вимоги щодо основних технологічних етапів інтегрованого уроку.

I. Актуалізація опорних знань.

1. Підготовка до сприйняття.

Мета – сфокусувати увагу учнів, викликати бажання до активної пізнавальної діяльності.

2. Опора на особистісний досвід школяра.

Мета – перевірити рівень самостійного опрацювання учнями попереднього навчального матеріалу.

3. Розкриття пізнавального інтересу,

Мета – стимулювати пізнавальний інтерес школярів шляхом включення завдань міжпредметного характеру.

II. Цілепокладання.

1. Формування пізнавальних мотивів навчання.

Мета – зацікавити школярів, сформувати позитивну мотивацію до теми, що вивчатиметься на уроці.

2. Повідомлення теми, мети уроку.

3. Узгодження особистісного досвіду школяра з навчальними завданнями міжпредметного характеру.

Мета – чітко визначити тему, мету уроку, показати місце нового матеріалу в системі навчального курсу, у взаємозв'язках з іншими шкільними дисциплінами.

III. Вивчення нового матеріалу.

1. Виклад нового матеріалу учителями-предметниками.

Мета – забезпечити усвідомлення, сприйняття нового матеріалу учнями, спрямувати самоорганізацію школярів на застосування набутих знань у практиці.

2. Розкриття основних домінант уроку учителями-предметниками.

Мета – на основі міжпредметної взаємодії розкрити базові змістові блоки навчального матеріалу.

3. Конструювання (моделювання).

Мета – практичне засвоєння матеріалу, досягнення поставлених цілей уроку через конструювання (моделювання) інтегрованих сцен, епізодів, текстів тощо.

IV. Закріплення.

1. Закріпленні нових знань і способів дій.

Мета – забезпечити зворотній зв'язок, контроль результатів вивчення матеріалу, закріпити рівень сформованості знань та умінь.

2. Цілереалізація.

Мета – підбити підсумок вивчення теми, здійснити аналіз отриманих результатів, проаналізувати ступінь досягнення навчально-виховних завдань.

3. Контрольно-оцінювальна діяльність.

Мета – визначити особистий внесок учнів у колективну пізнавальну діяльність на уроці.

4. Залучення учнів до проектування наступного уроку.

Мета – на основі теми, мети наступного уроку визначити його основні змістові та структурні компоненти, роль школярів у їх реалізації [17, с.30].

Слід додати ще одні етапи, що використовуються під час створення інтегрованого уроку.

I. Організація класу.

1. Привітання.

2. Перевірка готовності учнів до уроку.

Учитель під час уроку забезпечує високу організацію та дисципліну дітей, підтримує їх активність, ініціативність, стежить за етикою спілкування молодших школярів. Новизна і послідовність повідомлень, своєчасне коригування навчально-пізнавальної діяльності сприяють реалізації поставлених мети та завдань інтегрованого уроку.

II. Повідомлення теми, мети та завдання уроку.

III. Мотивація навчальної діяльності учнів.

IV. Актуалізація та коригування опорних знань з усіх інтегрованих предметів.

Цей етап доцільно провести у формі змістовної, лаконічної, чіткої бесіди (8–10 хв.), підготовка якої потребує особливої уваги вчителя. Під час проведення однотипних уроків вступна бесіда займає вдвічі (втричі) більше часу. Саме тому об'єднання змісту навчальних дисциплін значно скорочує час і забезпечує емоційність, різносторонність, системність сприймання молодшими школярами предметів чи явищ, що є безперечною перевагою інтеграції.

V. Повторення та аналіз основних фактів, подій, явищ.

VI. Творче перенесення знань і навичок учнів у нові ситуації.

VII. Узагальнення та систематизація навчальних досягнень дітей.

VIII. Підбиття підсумків інтегрованого уроку.

Учитель разом зі своїми вихованцями співвідносять досягнуті результати з поставленими метою та завданнями уроку, аналізують недоліки у діяльності учнів (якщо такі є) і виявляють резерви підвищення ефективності даного уроку. Учитель також повідомляє про рівень навчальних досягнень молодших школярів.

IX. Домашнє завдання.

Дається окремо для кожного із предметів, що зінтегровані в даному уроці. Слід зазначити, що дана структура є типовою, учитель може внести у неї свої корективи залежно від особливостей навчальних предметів, що інтегруються, та конкретних завдань даного уроку [17, с.30].

Слід зауважити, що буває таке коли навчальний матеріал настільки

об'ємний, що неможливо виконати усі завдання на протязі 45 хвилин (коли інтегруються 2- 3 предмети), тоді інтегроване заняття слід проводити на 2-3 уроках. До таких уроків вчитель повинен заздалегідь підготувати своїх учнів, подумавши та проаналізувавши про що вони повинні говорити та що їм потрібно повторити.

Часто вони пропонують учням низку певних завдань, та пропонують їм попередньо попрацювати у парах чи групах, або ж дають індивідуальні завдання для кожного учня.

Вчитель має намагатись зробити так, щоб максимально задіяти кожного учня в класі, але й так, щоб не перенавантажити дітей.

Про ефективність інтегрованого уроку можна зробити висновки за рівнем засвоєння учнями понять, за їх враженнями від уроку. Для вчителя емоційний стан вихованців повинен бути важливим «каталізатором» визначення ефективності проведеного заняття. Бо вдало проведений урок – це велика праця сучасного педагога, тим більше, якщо цей урок – нестандартний, інтегрований.

Структура інтегрованого уроку. Структура інтегрованих уроків відрізняється від звичайних уроків такими особливостями:

- граничною чіткістю, компактністю, стисненням навчального матеріалу;
- логічною взаємообумовленістю, взаємообов'язком матеріалу предметів, що інтегруються на кожному етапі уроку;
- великою інформативною ємністю навчального матеріалу, що використовується на уроці.

Переваги багатопредметного інтегрованого уроку перед традиційним монопредметним – очевидні. На такому уроці можна створити більш сприятливі умови для розвитку найрізноманітніших інтелектуальних умінь учнів, через нього можна вийти на формування ширшого синергетичного мислення, навчити застосування теоретичних знань у практичному житті, у конкретних життєвих, професійних та наукових ситуаціях. Інтегровані уроки наближають процес навчання до життя, натуралізують його, пожвавлюють духом часу, наповнюють смислами.

Інтегровані уроки – це уроки, які об'єднують блоки знань із різних навчальних предметів, що за навчальним планом викладаються як окремі, навколо однієї теми з метою інформаційного та емоційного збагачення, сприймання, мислення, почуттів учня, що дає змогу пізнавати нове з різних сторін, досягати цілісності знань [16, с.109].

Насамперед, це урок, який розв'язує конкретні перспективні завдання. Якщо інтегрований урок один із певної теми, він розв'язує коло завдань, які можна виконувати тільки завдяки інтегруванню. Але в будь-якому випадку інтегрований урок не може бути ізольованим, «випадати з теми». Він органічно поєднаний із попереднім та наступним уроками, є складовою всього навчально-виховного процесу [16, с.120].

Мета інтегрованих уроків:

- 1) формування в учнів цілісного світогляду про навколишній світ, активізація їх пізнавальної діяльності;
- 2) підвищення якості засвоєння сприйнятого матеріалу;
- 3) створення творчої атмосфери у колективі учнів;
- 4) виявлення здібностей учнів та їх особливостей;
- 5) формування навичок самостійної роботи школярів з додатковою довідковою літературою, таблицями міжпредметних зв'язків, опорними схемами;
- 6) підвищення інтересу учнів до матеріалу, що вивчається;
- 7) ефективна реалізація розвивально-виховної функції навчання [10, с.49].

Елементами змісту інтегрованих уроків є:

- 1) знання, уміння і навички – лінійні та пересічні;
- 2) досвід творчої діяльності;
- 3) досвід емоційно-ціннісного ставлення до дійсності – світу, суспільства, людини [10, с.49].

Інтегровані уроки, подібно до традиційних, можна класифікувати за наступними ознаками (табл. 1.3). Кожен тип уроку має внутрішній зміст – методику вирішення окремих дидактичних задач на кожному етапі уроку.

Методика – це найбільш мобільна частина кожного уроку, тому що методи, прийоми і засоби навчання використовуються на уроці в різних співвідношеннях, послідовності і взаємозв'язку [12, с.152].

Проблема інтеграції навчання і виховання у середній школі важлива і сучасна як для теорії, так і для практики. Її актуальність продиктована новими соціальними запитами, що висувуються до школи. Вона зумовлена змінами у сфері науки і виробництва. Інтеграція - процес зближення і зв'язку наук, що відбувається поруч з процесами диференціації. Він представляє собою високу форму втілення міжпредметних зв'язків на якісно новому щаблі навчання, що сприяє створенню нового цілого системного «моноліту знань» [14].

В умовах стрімкого розвитку суспільства наука міцно входить у всі сфери життя. Системний підхід як методологічна концепція в якості своєї філософської основи базується на принципі системності [19].

Методологічною основою системного підходу є принцип взаємозв'язку. Термін "система" використовується в науковій літературі в різних значеннях і має більше сорока визначень цього поняття, що розглядаються різними авторами. Вони розкривають різні точки зору на саму сутність системного підходу, даються визначення основних понять (система, цілісність, організація, структура, зв'язок, відношення, впорядкованість, функція, спрямованість), пояснюється взаємозв'язок між даними поняттями [5].

У радянському енциклопедичному словнику наводиться таке визначення системи: «Система (від грецького systema - ціле, складене з частин) - з'єднання, безліч елементів, що знаходяться у відносинах і зв'язках один з одним, утворюють певну цілісність, єдність» [8].

А.Д. Урсул вважає, що «під системою має сенс розуміти організоване безліч, утворює цілісну єдність» [9].

За Н.Ф. Реймерс, "система - будь-яка матеріально - енергетична або концептуальна сукупність взаємопов'язаних складових, об'єднаних прямими і зворотними зв'язками в деяку єдність [8].

Л. фон Берталанфі визначає систему, як комплекс взаємодіючих елементів. Елементи будь-якої системи виступають як системи більш низького порядку (Б. С. Гершунский) [18].

При описі внутрішньої будови системних об'єктів використовують поняття «зв'язок», «відношення», «елемент», «середовище», «цілісність», «структура», «організація», які наповнюють сенсом вирішення системних завдань. Не менш важлива й інша сторона системи - її функціонування. У цьому випадку виділяються такі поняття, як «стійкість», «рівновага», «регулювання», «зворотний зв'язок». При характеристиці відносин необхідно враховувати процеси розвитку системних об'єктів, що позначаються такими поняттями, як «еволюція», «становлення» [17].

Говорити сьогодні про повну інтеграцію інтеграцію навчання в тих чи інших предметів ще досить рано, тому що для цього необхідні спеціальні дослідження та аналізи, в яких мають взяти участь не тільки діти, а й вчителі, психологи та методисти. Досить продуктивно можна бути почати застосовувати такі інтегровані уроки у системах диференційного навчання, у школах та класах з підвищеним темпом та рівнем засвоєння матеріалу та програм.

В основах створення ігнорованих уроків, інтеграція змісту освіти розглядається як одна важлива умова для повноцінної реалізації усіх її функцій, на основі інтеграції усіх її навчальних курсів уже були створені окремі спеціальні програми. До таких слід віднести художню працю, оскільки ця діяльність на заняттях допомагає учням розвивати зір, координацію рухів, мовлення та мислення.

Основним напрямком методичного забезпечення уроків є їх проведення на основі інтеграцій змісту, що відібрали з кількох різних предметів та об'єднали навколо однієї цілої теми. Це об'єднання сприяє збагаченню емоційного і інформативного сприймання учнем, його мисленню та почуттів завдяки залученню і використанню цікавого та нового матеріалу. Усе це дає змогу пізнати з різних сторін певне явище, поняття та досягти цілісності знань.

Міжпредметні зв'язки – це необхідність відображення у навчальному процесі взаємозв'язку явищ природи і суспільства. Вони розвиваються завдяки функціонуванню паралельних понять та категорій різних предметів. В педагогічному процесі вони являються необхідною умовою процесу інтеграції і можуть бути горизонтальними або вертикальними. Для горизонтальних властиве вивчення поняття на уроках різних предметів упродовж певного часу (неодночасно). Наприклад, на уроках природознавства досліджують, як виготовляють папір, на уроках української мови проводять словникову роботу зі словом папір, на уроках трудового навчання створюють різні іграшки з паперу. Для вертикальних зав'язків властиве вивчення поняття на одному уроці або в один часовий проміжок на різних уроках із використанням навчального матеріалу з різних предметів. Наприклад, на уроці з літературного читання учні вивчають вірш про річку, на уроці образотворчого мистецтва – малюють водні рослини, на уроках української мови опрацьовують правопис власних назв і на уроках природознавства досліджують тему про водойми України [10].

Комплексний підхід – поняття, яке виникло ще на початку ХХ століття як досвід використання навчальних дисциплін з практичною діяльністю. Він виступає наслідком інтеграційного процесу.

Інтеграційні процеси включають в себе три підходи:

- методологічний;
- психологічний;
- дидактичний.

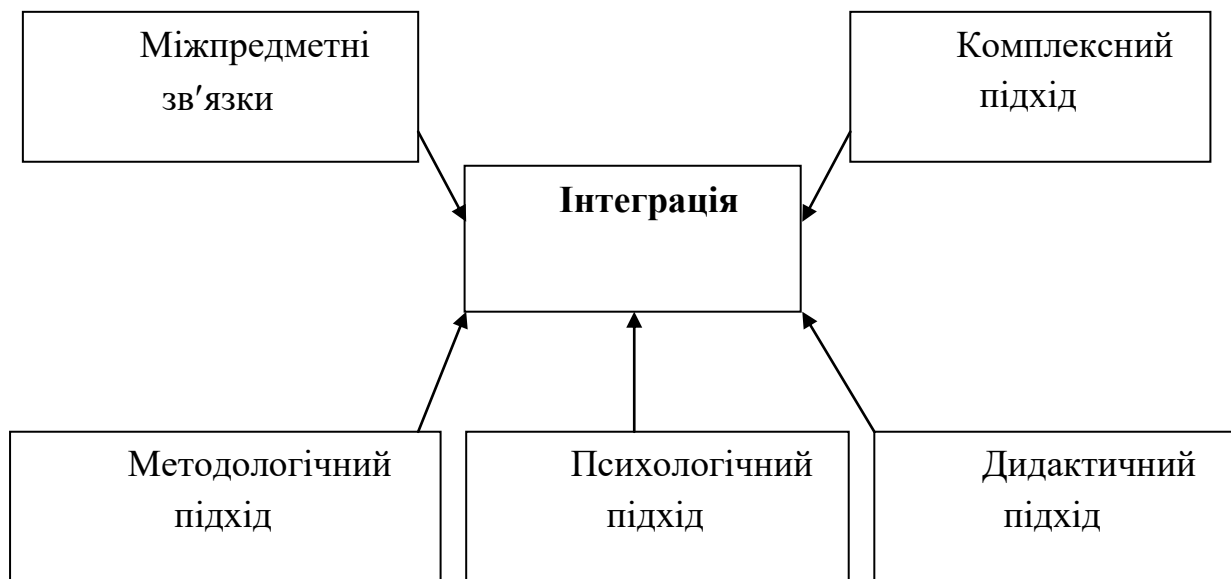
Методологічний підхід – це використання різних прийомів та методів як системи роботи.

Психологічний підхід – це врахування індивідуальних особливостей дитини. Даний підхід характеризує якість засвоєння знань.

Дидактичний підхід – це система теоретичних і практичних підходів до процесу навчання [16].

Можливі різні форми інтеграції навчання, тому можна їх розглянути краще в наведеній нижче схемі 1.1.

Схема 1.1- Механізм процесу інтеграції

В літературі виділяють рівні інтеграції. І. Козловська виділяє три рівні інтеграції (табл. 1.3) [19, с. 73].

Л. Масол влучно зауважив, що в педагогічній галузі має панувати «золота середина», яка дасть змогу уникнути крайнощів і традиційного предметицентризму, і механічного, стихійного об'єднання різних предметів без конкретної дидактичної мети та відповідного науково-методичного обґрунтування [16, с.224].

Таблиця 1.2 – Форми інтеграції

Форма інтеграції	Опис форми
Інтеграція за змістом (тематичний підхід)	Повне злиття навчального матеріалу в єдиному предметі.
Інтеграція на рівні способів дій (діяльнісний підхід)	Надає можливість поєднати зміст двох або більше предметів у межах однієї теми дослідження. Учні навчаються критично мислити, в них формуються соціальні, комунікативні, організаційні навички, розуміння художніх та інформаційних текстів, використовуючи знання та вміння діяти в

	нестандартних умовах.
--	-----------------------

Таблиця 1.3 – Рівні інтеграції

Рівень інтеграції	Опис рівня інтеграції
I рівень (низький)	Зміни у вихідному змісті навчання, матеріалі й процесі навчання мають частковий характер і не впливають суттєво на загальний стан. На цьому рівні склад елементів залишається без змін, структура зберігає свої основні риси, але з'являються комплексні поняття, цілісні явища, узагальнення тощо. Разом з цим, вони дають можливість упорядкувати взаємодію такого навчального предмета з іншими.
II рівень (середній)	Передбачає появу певного комплексу елементів, які перебувають у взаємодії.
III рівень (високий)	Призводить до того, що інтегровані процеси супроводжуються докорінною перебудовою наявного змісту, синтезом нового змісту, який виходить за межі навчального предмета.

Отже, для реалізації формування ключових компетентностей учнів важливим стає впровадження інтегрованих підходів в освітній процес. Перехід від традиційного вивчення предметів до навчання на засадах інтеграції – це шлях до реалізації багатьох принципів освіти: від формування цілісної картини світу, вміння об'єднати в цілісну систему вузькі галузеві проблеми, до реалізації принципу національної спрямованості освіти, який передбачає інтеграцію освіти з національною історією, традиціями, українською

культурою, відкритість освіти, що зумовлює інтеграцію у світовий освітній контекст [22, с. 70].

Інтегровані уроки – це уроки, які об’єднують блоки знань із різних навчальних предметів, що за навчальним планом викладаються як окремі, навколо однієї теми з метою інформаційного та емоційного збагачення, сприймання, мислення, почуттів учня, що дає змогу пізнавати нове з різних сторін, досягати цілісності знань. [16, с.109]

Насамперед, це урок, який розв’язує конкретні перспективні завдання. Якщо інтегрований урок один із певної теми, він розв’язує коло завдань, які можна виконувати тільки завдяки інтегруванню. Але в будь-якому випадку інтегрований урок не може бути ізольованим, «випадати з теми». Він органічно поєднаний із попереднім та наступним уроками, є складовою всього навчально-виховного процесу [16, с.120].

Таблиця 1.3 – Класифікація видів інтегрованих уроків

Ознака	Вид уроку
За дидактичною метою	Уроки засвоєння нових знань Уроки формування практичних умінь і навичок Уроки узагальнення і систематизації знань Контрольні уроки
За етапами навчальної діяльності	Вступні уроки Уроки первинного ознайомлення з матеріалом Уроки формування понять, вивчення законів і правил Уроки застосування знань на практиці Уроки формування практичних умінь і навичок

	Уроки повторення і узагальнення матеріалу
--	---

Для ефективного проведення інтегрованих уроків необхідні наступні умови:

- 1) правильне визначення об'єкта вивчення, ретельний відбір змісту уроку;
- 2) високі професійні якості педагогів, що забезпечують творче співробітництво вчителів і учнів під час підготовки уроку;
- 3) включення самоосвіти учнів в навчальний процес;
- 4) діяльності учнів на всіх етапах уроку;
- 5) продумане сполучення індивідуальних і групових форм роботи;
- 6) обов'язкове врахування вікових психологічних особливостей учнів [12, с.219].

Щоб успішно підготуватися до проведення інтегрованого уроку, вчитель повинен:

- 1) проаналізувати річне календарне планування;
- 2) зіставити матеріал навчальних програм з предметів для виявлення можливих варіантів побудови інтегрованих уроків;
- 3) обдумати загальні поняття, узгодити час їх вивчення;
- 4) вибрати форми та методи реалізації навчального матеріалу, здійснити планування тематики, «конструювання» заняття;
- 5) визначити завдання уроку;
- 6) ретельно обрати оптимальне навантаження учнів різноманітними видами діяльності під час уроку;
- 7) здійснити добір дидактичного матеріалу;
- 8) підібрати і використовувати нові досягнення науки, передової педагогічної практики;
- 9) забезпечити належні умови для продуктивної пізнавальної діяльності учнів з врахуванням їх інтересів, здібностей і потреб;
- 10) встановити зв'язок з раніше засвоєними знаннями і вміннями,

опираючись на досягнутий рівень розвитку учнів;

- 11) проводити мотивацію і активізацію розвитку всіх сфер особистості;
- 12) дотримуватися логічності і емоційності всіх етапів навчально-виховної діяльності;
- 13) встановлювати зв'язок з життям, особистим досвідом учнів;
- 14) формувати вміння вчитися, потреби постійно поповнювати об'єм знань;
- 15) ретельно спланувати свою діяльність щодо прогнозування, проектування і планування кожного уроку [12, с. 225].

У процесі спостереження та аналізу інтегрованого уроку слід сконцентрувати увагу на таких параметрах:

- 1) визначення педагогічно доцільної теми інтегрованого уроку з урахуванням об'єктивно існуючої основи змісту вивченого матеріалу з різних навчальних предметів;
- 2) постановка й реалізація мети та завдань уроку, мотивація навчально-пізнавальної діяльності учнів;
- 3) раціональність вибору змісту навчального матеріалу вчителями різних предметів, що забезпечує інтеграцію навчальних досягнень учнів, системність і глибину їх знань;
- 4) раціональний вибір методів і засобів організації навчально-пізнавальної діяльності учнів;
- 5) раціональність технології проведення інтегрованого уроку;
- 6) інтеграція зусиль «активних» і «пасивних» учасників у процесі реалізації поставлених цілей та завдань інтегрованого уроку;
- 7) реалізація функціональних обов'язків ведучого вчителя у процесі уроку;
- 8) підбиття підсумків інтегрованого уроку та оцінка його ефективності [19].

1.2 Зміст та цілі розвитку англomовних комунікативних навичок учнів 7-х класів

Формування комунікативних навичок – надзвичайно актуальна проблема, оскільки ступінь сформованості даних умінь впливає як на результативність навчання дітей, а й у процес їх соціалізації та розвитку особистості в цілому.

Навички формуються у діяльності, а комунікативні навички формуються та вдосконалюються в процесі спілкування, тому для здійснення подальшого дослідження слід уточнити співвідношення таких ключових понять як «комунікація» та «спілкування», розкрити поняття «комунікативні вміння».

У психолого-педагогічній літературі існує два підходи для вирішення проблеми співвідношення понять «комунікація» та «спілкування»: відповідно до одного з них обидва поняття ототожнюються.

У словнику психології спілкування визначається так: «Спілкування (комунікація) – це багатоаспектні процеси конвергенції, встановлення та розвитку контактів, зв'язків між суб'єктами, які породжуються диференціальними потребами або у спільній діяльності або в обміні різною інформацією, а також для загального вироблення конкретного плану дій...».

У працях Ю. Каляєва, А. Кідрона, А. Леонтьєва, М. Лісіної, Л. Мунірової, Р. Немова, Н. Пилипко, Є. Руденського, І. Риданової, В. Ширшова, «комунікація» також визначається як синонім «спілкування» [26].

Тепер розглянемо поняття комунікативних навичок. А. Столяренко визначає так: комунікативна навичка – тип навичок. Прості комунікативні навички корелюють з реалізацією одного комунікативного наміру, складні являють собою вміння вирішувати комплекс комунікативних завдань, які забезпечують цілі спілкування [39].

Відповідно до іншого підходу між цими двома поняттями існує певна відмінність.

Наприклад, «комунікація» визначається як «близьке до поняття спілкування, але розширене» у словнику практичного психолога. Тут же пояснюється, що комунікація – це зв'язок, у ході якого відбувається обмін інформацією між системами у живій та неживій природі. У цьому словнику дано визначення спілкування, у якому зазначений вище обмін інформацією є складовою спілкування. Спілкування – «складний, багатоплановий процес встановлення та розвитку контактів для людей, що породжується потребами у

спільній діяльності; включає обмін інформацією, вироблення єдиної стратегії взаємодії, сприйняття і розуміння партнера».

Аналіз розглянутих вище визначень комунікації та спілкування показує, що, з одного боку, комунікація трактується як поняття ширше, ніж спілкування, і водночас вона є (відповідно до визначення) складовою процесу спілкування. З іншого боку, якщо «комунікація» визначається як поняття, близьке до «спілкування», отже воно не зводиться лише до процесу передачі інформації. Крім того, ми вважаємо неможливим здійснення даного процесу поза організацією взаємодії, сприйняття та розуміння партнерами один одного.

О. Смирнова вважає: «Комунікативні навички – це осмислені дії учнів (на основі знань структурних компонентів умінь та комунікативної діяльності), а також здатність правильно будувати свою поведінку, керувати ним згідно з цілями спілкування»[38].

У визначенні виділяються два компоненти:

1. комунікативні навички – це, власне, осмислені комунікативні дії учнів, що ґрунтуються на системі знань та досягнутих умінь та навичок.
2. комунікативні навички – це здатність дітей керувати своєю поведінкою, вживати найрозумніші прийоми та способи дій у розв'язанні різних комунікативних завдань.

Комунікативне завдання – форма існування мотиву мовного висловлювання, немовна проблема. Комунікативне завдання виникає у ході спільної мовної діяльності, за необхідності передати або отримати інформацію. Її рішення можливе як мовними, так і немовними діями.

Комунікативне завдання реалізується у чотирьох основних сферах спілкування: соціально-побутові, соціально-культурні, професійні та освітні.

Ми наведемо основні комунікативні навички, які повинні бути використані на уроках з використанням іноземної мови:

- майстерність аналізу мовної ситуації та прогнозування мови, поведінка учасників комунікації;

- уміння оформлювати комунікативний намір висловлювання відповідно до певного виду спілкування та мовного жанру;
- уміння усвідомленого орієнтування у способах діалогічного спілкування з урахуванням норм мовного етикету;
- уміння позитивно реагувати, використовуючи засоби невербального спілкування у мовній ситуації, задля досягнення позитивного результату;
- уміння коригувати власну мовленнєву поведінку залежно від умов ситуації спілкування;
- уміння проводити самоаналіз власної мовної діяльності.

Ефективність розвитку комунікативних умінь багато в чому залежить від того, які методи, прийоми, технології застосовують у навчанні з використанням іноземної мови.

Здебільшого, уроки, що мають інтегрований зміст вчитель проводить, як вступними уроками до певної теми або її узагальнення. До таких уроків учнів готують заздалегідь, насичуючи їх сприймання відповідними темами, враженнями, використовуючи активний словник та інтерес до певної теми.

Інтегровані уроки надзвичайно сильно впливають на емоційне забарвлення уроків, збагачують навчально-виховний процес та допомагають не тільки учителю, а й учням різнобічно і системно сформувані певне та необхідне уявлення.

Види діяльності, що притаманні урокам інтегрованого змісту (художньо-трудова, фізична, малювання, читання, слухання), роблять уроки не тільки цікавими, а й запобігають стомлюванню дітей та надзвичайно сильно посилюють їхній інтерес до навчання не тільки певного предмета, а й усіх предметів в цілому.

Давайте розглянемо у чому ж полягає сама сутність інтегрованих видів діяльності, та який емоційний вплив вона має на всіх учасників навчального процесу.

В.О. Сухомлинський порівнював думку дитини з ніжною квіткою, трояндою, що не може квітнути без сонця. І бажання вчитися в емоційному

забарвленні думки, в почутті радісної схвильованості. Без цього емоційно-естетичного струменя не може повноцінно розвиватися думка дитини, йти від наочних образів до абстрактних узагальнень. Саме інтеграція словесної творчості з різними видами діяльності дитини і грою, спілкуванням з природою, музикою, малюванням, драматизацією, дає можливість оволодіння граматичними вміннями і правописними навичками через розв'язання мовленнєвих завдань, глибоко індивідуалізованого пізнання [17].

Якщо взяти до уваги культура спостереження учнів, то можна дійти до висновку, що вони навчаються відкривати та досліджувати щось нове у навчанні, виявляти якісь нові ознаки та властивості.

Суть таких процесів дуже проста і полягає у:

- 1) первинному баченні реального предмета;
- 2) вторинному створенні образу в їхній уяві.

Під час такого колективного споглядання вчитель загострює увагу учнів за допомогою системи спонукальних питань на виділення чогось істотного, характерного у предметі, що має досліджуватись, а потім – навчає та допомагає зображувати ціле за допомогою подачі різних характерних ознак.

1.3 Етапи формування інтегрованих уроків для розвитку англомовних комунікативних навичок учнів 7-х класів

На етапі розвитку теорії та практики викладання питання мотивації – одне з центральних у навчально-виховному процесі. Особливо актуальним він є у навчанні іноземної мови. Незважаючи на досвід, у плані використання інтегрованих курсів при вивченні дисциплін природного та гуманітарного напрямку, проблема досі не вирішена стосовно іноземної мови.

Етапи формування інтегрованих уроків для розвитку англомовних комунікативних навичок учнів 7-х класів можна відзначити такі:

1. аналіз навчальної програми вивчення англійської мови учнями 7-х класів;
2. аналіз навчальної програми вивчення суміжних предметів;
3. співставлення тем та способів їх подання;
4. визначення завдань уроку;

5. розробка допоміжних завдань для створення інтегрованого навчання в якому учні 7-х класів зможуть удосконалити свої англомовні комунікативні навички;
6. конструювання уроку.

Аналіз програми з іноземної мови показав, що у ній відсутня розділ, який відбиває перспективи використання інших наук щодо іноземної мови.

Необхідно відзначити, що можливості використання інтегрованих курсів, як засобу створення мотивації іноземної мовної діяльності при правильній організації ознайомлення з новим матеріалом (фонетичним, лексичним та граматичним), тренування їх у ситуаціях мовного спілкування, а також сучасного контролю всіх дій учнів, можуть бути великі. Ці можливості вже закладені у специфіці предмета, засвоєння якого не дає людині безпосередніх знань про реальну дійсність. Він є засобом вираження думки про об'єктивну реальність, властивості, закономірності якої є предметом інших наук, тому іноземна мова, як навчальний предмет «безпредметний».

Але, будучи безпредметним, цей предмет має багато спільних предметів з іншими шкільними дисциплінами, тобто, він рахується «поліпредметним».

Саме ця якість іноземної мови є базою для широкого використання опори на інші курси, що змушує викладачів здійснювати міжпредметну координацію в процесі навчання іноземної мови. Це можуть бути точні та гуманітарні науки, естетичний цикл дисциплін, які у певних ситуаціях мовного спілкування складуть предмет для комунікації, привід для розмови.

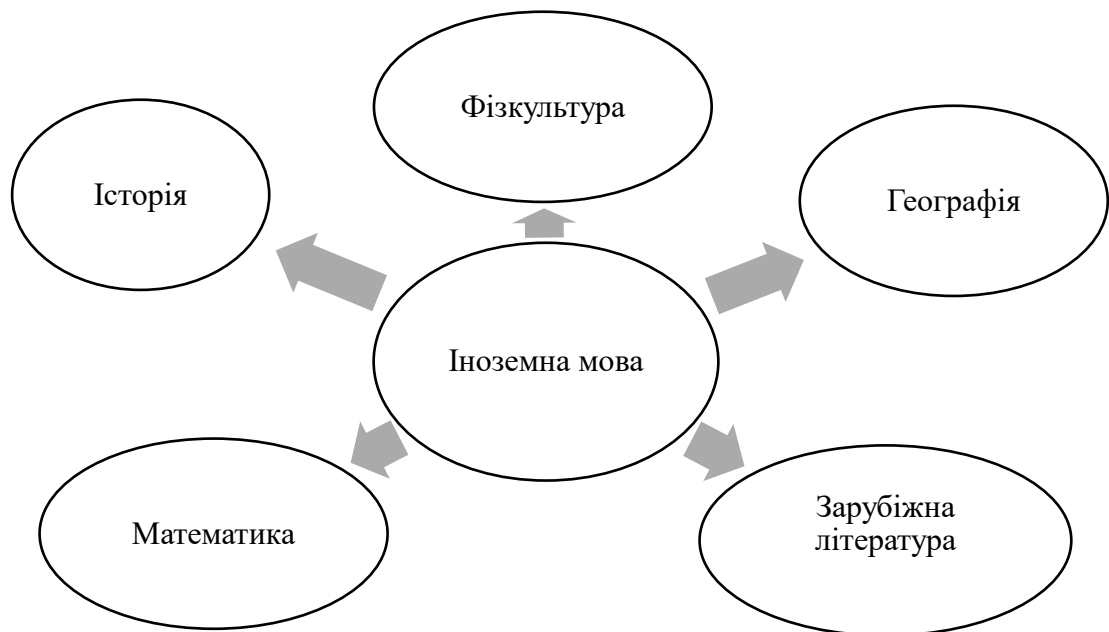
Побудова інтегрованого курсу вивчення іноземних мов відповідає різним інтересам учнів, дозволяє враховувати їх індивідуальні особливості та схильності, передбачає різні режими роботи учнів та його індивідуальний прогрес у іншомовній мовній діяльності, тобто, їх рівень навченості та навчальності, що створить дуже сприятливу атмосферу для застосування мови, як засобу спілкування.

З огляду на це, інтегроване навчання з використанням іноземної мови можна вважати одним із найефективніших засобів мотивації навчально-

виховного процесу та реалізації практичної, освітньої, розвиваючої та виховної цілей.

Коло предметів, які можуть надати істотну підтримку при інтегрованому навчанні з використання іноземної мови при навчанні учнів 7-х класів, можна зобразити та описати таким чином (схема 1.2).

Схема 1.2 – Коло предметів, що дотичні між собою в інтегрованому навчанні

Незважаючи на різні підходи до визначення інтегрованого навчання, основною його функцією вважається здійснення формування всебічно розвиненої особистості відповідно до цілей навчання, зафіксованих у програмі.

Під лінгвокраїнознавством розуміється аспект методики викладання іноземних мов, в якому досліджуються прийоми ознайомлення тих, хто вивчає мову з новою для них культурою. Досить широка і послідовна опора на факти культури країни мови, що вивчається, підвищує освітню та розвивальну роль інтегрованого навчання іноземної мови, а разом з цим і виховний план навчального процесу.

Іноземна мова певною мірою дотична до усіх інших шкільних дисциплін та відкриває шлях учням до додаткових знань з історії, географії, літератури та інших предметів.

Екстралінгвістична інформація, що входить до змісту навчання, значною мірою визначається тими відомостями з різних галузей життя, науки, літератури, мистецтва, які знаходять відображення в текстах для аудіювання, читання та усно-мовленнєвих вправ, що містяться у змісті висловлювань учнів.

Зробивши висновки можна дійти до думки, що можливе встановлення екстралінгвістичних міжпредметних зв'язків предмета «іноземна мова» із низкою предметів гуманітарного циклу.

Але лінгвістичний аспект викладання іноземної мови не вичерпується екстралінгвістичною інформацією. Мова усією системою фіксує результат соціально-історичного досвіду чи культури народу. Через свою суспільну природу мова виражає, відображає дійсність, а дійсність у плані духовної культури найтіснішим чином пов'язана з ідеологією, яка є серцевиною духовної культури.

Лінгвокраїнознавчий компонент ставить за мету отримувати культурний аспект із норм іноземної мови безпосередньо в навчальному процесі і в плані лексики та засвоєння значною мірою зводиться до оволодіння словами, семантика яких відображає своєрідність культури.

Отже, між предметом «іноземна мова» та іншими предметами гуманітарного циклу – лінгвістичний тип зв'язків, які у процесі викладання іноземних мов. Але спілкування іноземною мовою не зводиться лише до породження правильних у мовному відношенні висловлювань, а й визначається їх доречним вживанням. Тому до поняття системи та норми мови додається ще один компонент – норма мови, що показує закономірність відбору слів та конструкцій, що використовуються у певних ситуаціях. Мовний узус є сукупністю лінгвістичних факторів (ситуації, умови комунікації), а також екстралінгвістичних факторів (форми мови, висловлювання).

1.4 Критерії відбору зразків інтегрованих урків для розвитку англомовних комунікативних навичок учнів 7-х класів

Під час інтегрованого навчання для розвитку англомовних комунікаційних навичок учнів 7-х класів, надзвичайно важливу роль відіграє вибір інтегрованих уроків з урахуванням їх особливостей та способом подання.

Для проведення відбору зразків було взято такі інтегровані уроки:

1. Математика + Англійська мова;
2. Географія + Англійська мова;
3. Зарубіжна література + Англійська мова;

Поза сумнівом, багато педагогів володіють поняттями з теоретичної бази необхідних, але не багато хто враховує *критерії ефективної реалізації інтегрованого уроку*, такі як:

1. Активізація пізнавальної творчої діяльності учнів, розвиток пізнавального інтересу через проблемне навчання.
2. Залучення учнів в самостійну практичну діяльність.
3. Розвиток дослідницьких навичок і умінь приймати самостійне рішення.
4. Формування у сучасних уявлень, що вчать, про цілісність і розвиток природи.
5. Формування системного мислення і глибоке усвідомлене засвоєння понять.

Для успішної реалізації інтегрованого навчання необхідно розуміти *функції інтегрованих уроків*:

1. Методологічна функція - формування уявлень сучасних дисциплін, що вивчаються учнями.
2. Освітня функція - формування системності, зв'язаність окремих частин як системи, глибини, гнучкості усвідомленість пізнання.
3. Розвиваюча функція - формування пізнавальної активності, подолання інертності мислення, розширення кругозору.
4. Виховуюча функція - відбиття політехнічної спрямованості.

5. Конструктивна функція - вдосконалення змісту навчального матеріалу, методів і форм організації навчання [13].

Під час вивчення критерій відбору зразків інтегрованих уроків для розвитку англomовних комунікативних навичок учнів середньої школи слід зазначити, що велика кількість досліджень більш приватного характеру пов'язані з вивченням окремих параметрів формування мовної діяльності, які виступають для збільшення словникового запасу, обсягу висловлювання (кількості фраз), ускладнення лексико-граматичної структури всього висловлювання та окремої фрази, вдосконалення способів логічної побудови висловлювання та інші.

У всіх дослідженнях мовного онтогенезу, особливо в дослідженнях останніх двадцяти років, виконаних у рамках теорії мовної діяльності звучить думка про те, що критерієм якості мовної продукції суб'єкта будь-якої вікової групи, а отже, і критерієм його мовної зрілості, є не так окремі кількісні накопичення в мовному розвитку, що мають суттєві якісні показники, пов'язані з умінням правильно, повно і точно висловити свою думку, логічно і складно побудувати висловлювання і зробити його зрозумілим і доступним для співрозмовника.

Іншими словами, важливо не те, скільки слів вжив учень у своєму висловлюванні, а наскільки дієвим це висловлювання є для співрозмовника і наскільки відповідає цілям вербальної поведінки дитини, тобто існує думка про включеність мовного розвитку до загального контексту спілкування, комунікативної діяльності. Роль соціальності мови, зазначена Л. Виготським, залишається неминучою цінністю. Іншими словами, мова людини, її мовна діяльність розвивається стільки, скільки вона реалізує спілкування для людей та їхню взаємодію.

Таке розуміння мови підготовлено великою кількістю, як світових, так і вітчизняних досліджень, виконаних у межах теорії комунікації, теорії комунікативних мовних актів, теорії спілкування як складної взаємодії та діяльності.

Комунікативний розвиток означає становлення всіх мовних процесів, з яких реалізується комунікація, чи точніше, видів мовної діяльності: говоріння, слухання, читання та письма. Поняття англomовного комунікативного розвитку включає у собі становлення як мовної, і комунікативної діяльності, тобто формування процесів мислення, мови, спілкування, які невіддільні один від одного, тісно взаємопов'язані та взаємообумовлені. Таким чином, у комунікативному розвитку відображені не тільки прогресивні зміни в умінні учня побудувати зв'язне висловлювання на основі словника, що розширюється, а й оволодіння мовними правилами, тобто вміння говорити та розвиток слухання, читання, письма.

Більше того, характер взаємодії видів мовленнєвої діяльності в цьому розвитку, формування механізмів мовлення, становлення мовних засобів мовної діяльності по лінії розширення та структурної організації словника та засвоєння мовних правил, розвиток способів формування та формулювання думки та їх усвідомленої диференціації для різних умов спілкування – з самим собою (внутрішній спосіб) та з іншими людьми, присутніми або відсутніми (внутрішній усний та письмовий).

Зазначимо також, що комунікативний розвиток здійснюється всередині цілісної системи особистості відповідно до ліній розвитку: особистісної, інтелектуальної, діяльнісної, які невіддільні одна від одної.

Комунікативний розвиток має розглядатися у загальному контексті соціалізації учня у плані врахування особливостей узагальнення, формування понять, спілкування з дорослими, однолітками, врахування особливостей загальної ситуації соціального розвитку, тощо.

Комунікативний розвиток йде різними лініями в роботах багатьох дослідників. Це і кількісні накопичення, такі як: збільшення словникового запасу, обсягу висловлювання, та якісні зміни, наприклад, розвиток зв'язності мови, комплексованості думки, ускладнення предикативної структури тощо.

Однак основним критерієм інтенсивності та успішності комунікативного формування особистості є вміння розуміти, ставити та вирішувати різні за

характером комунікативні завдання, тобто вміння правильно та оптимальним чином використовувати свою мовленнєву діяльність у спілкуванні з іншими людьми, засобами інформації та із самим собою.

Розглядаючи комунікативний розвиток з погляду вміння ставити і вирішувати комунікативні мовні завдання, необхідно передусім дати визначення поняттю «комунікативне завдання». Як і будь-яке завдання, комунікативне завдання є складна психологічна освіта, основними компонентами структури якого є мета, предмет, умови, кошти та спосіб вирішення, продукт і результат, що становлять у сукупності та визначають психологічну природу завдання.

Психологічний зміст комунікативного завдання аналогічно предметному змісту тієї мовної діяльності, яким суб'єктом вона реалізується у процесі спілкування. Рецептивні види мовної діяльності припускають розуміння завдання, поставленого партнером спілкування, та подальшу вербальну чи невербальну реакцію на неї.

Продуктивні види мовної діяльності передбачають і вирішення суб'єктом того чи іншого завдання для партнера спілкування. Рішення комунікативних завдань суб'єктом у говорінні та письмі, найбільшою мірою відображає характер та напрямок комунікативного розвитку особистості. Усі особливості психологічного змісту комунікативного завдання у продуктивних видах мовної діяльності об'єктивуються у продукті її вирішення – тексті. Це найважливіше у теоретичному та практичному відношенні становище дозволяє нам з результатами аналізу тексту судити про успішність здійснення мовної та комунікативної діяльності, а також про рівень комунікативного розвитку суб'єкта.

Хоча номенклатура комунікативних завдань надзвичайно велика, їх можна об'єднати у великі групи за критерієм ступеня комунікативності, під якою розуміється ступінь обов'язковості наявності та безпосередньої присутності партнера спілкування, його реакції, ступінь орієнтації на реципієнта, ступінь та комплексність впливу на нього. Відповідно до цього критерію, було виділено

чотири групи завдань, основними репрезентантами яких є: опис, пояснення, доказ та переконання.

Психологами було виявлено стійка тенденція вдосконалення, хоч і завжди прямолінійного, способу вирішення всіх комунікативних завдань від молодшого шкільного до старшого віку, що виражається у вдосконаленні способу формування та формулювання думки, що складається в результаті вибору мовних засобів відповідно до завдання та його умов. Так, в учнів 7-х класів, точним і правильним стає відображення дійсності в тексті розв'язання комунікативних завдань, ускладнюється предикативна структура тексту, що свідчить про рівень розвитку аналітично-синтетичної діяльності учнів, збільшується обсяг висловлювання, його лексична насиченість, зростає комплексність думки та зв'язність мови, розвивається логічність, доказовість, послідовність думки, усвідомленість мовної діяльності. Ці дані знаходяться у повній відповідності з даними, що були отримані дослідниками, які займаються вивченням становлення мислення та мови загалом.

Отже, критеріями та показниками сформованості навичок англomовної комунікації учнів 7-х класів є: встановлення емоційного контакту у процесі спілкування, розрізнення емоційного стану співрозмовника, використання набутих раніше комунікативних знань. Уміння самостійно конструювати соціально схвалювані форми комунікації, адекватність поведінки у конфліктних ситуаціях, володіння вербальними та невербальними засобами комунікації; прояв ініціативи спілкування з однолітками, регулювання своїх емоційних проявів, наявність адекватної самооцінки; адекватність сприйняття та оцінки особистісних якостей партнера зі спілкування.

2 ЕКСПЕРИМЕНТНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ СИСТЕМИ ВПРАВ ДЛЯ РОЗВИТКУ АНГЛОМОВНИХ КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК ПІД ЧАС ІНТЕГРОВАНОГО НАВЧАННЯ

2.1 Діагностика вихідного рівня розвитку англомовних комунікативних навичок учнів 7-х класів.

Підвищення якості навчання учнів пояснюється тим, що процес засвоєння і формування немає тимчасового розриву. Практичні дії безпосередньо вплітаються в розумову пізнавальну діяльність та полегшують запам'ятовування отриманої інформації. Крім того, засвоєння нових знань хіба що переходить кілька шаблів, кожна з яких є якісно новою і більш високою за пройдені.

Процес мислення (запам'ятовування) змінюється спогляданням наочних засобів, потім перехід до предметів діяльності та практичних дій. Знання стають міцними, добре усвідомленими.

Істотною особливістю інтегрованого навчання є те, що воно постійно знижує напругу розумової та практичної діяльності учнів (розумова та практична діяльності раціонально чергуються, тому спад працездатності не відбувається).

Відбулось підвищення пізнавальної та практичної активності.

Активність – свідомо виявляється потреба задля досягнення певної мети. Самостійність – здатність без зовнішньої допомоги здійснювати певні дії значно краще, оскільки зменшується кількість примусових дій, збільшується число випадків, коли учні «докопуються» до сутності матеріалу, що вивчається, усвідомлюють, що та інформація, яка в даний момент їм запропонована, повинна бути використана в практичній дії. Недостатнє засвоєння матеріалу призводить до труднощів, які у практичній дії відразу виявляються.

Підвищилась готовність відтворювати засвоєні знання, продемонструвати способи та прийоми діяльності. Така готовність виходить з

міцності знань. Швидке оперування термінами, поняттями, пояснення залежностей, причин, правил, тощо.

При перевірці знань учні під час уроку вільно пояснюють пройдений матеріал, відчують менше труднощів, якщо вони виникають, то звертаються до практичних дій та долають ці труднощі. Будь-яка проблема осмислюється з двох позицій: з погляду того, що вони знають і з точки зору, що вони вміють. Саме це підвищує самостійність.

Зниження числа випадків механічного заучування матеріалів. Зрозуміло, що у механічному заучуванні, не розібравшись у сутності матеріалу – самостійність у пізнавальному сенсі низька. При бінарному уроці – необхідність заучування відпадає, теоретичне становище переноситься в області практичної дії, тому навчальна інформація стає доступною, зрозумілою для учнів.

Усунулось дублювання в теоретичному та виробничому навчанні.

Підвищилась виховна роль навчання – формується система значущості знань, умінь, уявлень про норми діяльності та поведінку, що формує дисципліну, організованість, відповідальність, колективістські якості, регулює життєдіяльність особистості, розвиває творчий потенціал.

Бінарне навчання стає джерелом потужного виховного резонансу, який сприймається як відгук, відгук у структурі особистості. Особливо сильний вплив на формування виховної мобільності – готовності та здатності сприймати педагогічні вимоги та правильно реагувати на них. Багато учнів характеризуються слабкою виховною сприйнятливістю, деякі чинять опір педагогічним зусиллям. При бінарному навчанні особистість активізується, формується почуття успіху, віра у себе, інтерес до знань, бажання опанувати професію. Між учнями та педагогами сприятливо складається необхідний виховний контакт, взаєморозуміння, довіра, злагода, все це дозволяє підтримувати в учнів схильність до правильного реагування на педагогічні вимоги.

2.2 Комплекс вправ для активізації розвитку англомовної комунікації учнів 7-х класів під час інтегрованого навчання

Передбачається, що на кінець 7 класу, учні зможуть вільно використовувати англійську мову при комунікації між собою. У нашому долідженні, для розробки комплексу вправ ми зупинились на таких інтегрованих предметах:

1. Фізкультура + Англійська мова;
2. Географія + Англійська мова;
3. Історія + Англійська мова.

Вважаємо за доцільне проаналізувати вправи, які ми використовували для розвитку англомовних комунікативних навичок учнів 7-х класів на першому типі інтегрованого уроку (фізкультура+ англійська мова).

Завдання такого уроку:

1. Прищеплювати інтерес та любов до вивчення англійської мови та занять фізичної культури на формування ЗОЖ (здоровий спосіб життя).
2. Підвищити мотивацію до вивчення англійської мови та занять фізкультури.
3. Збільшувати використання англомовних комунікативних навичок.
4. Перевірити рухові вміння та навички, отримані на уроках фізичної культури.
5. Розвивати пам'ять та увагу, фізичні якості.
6. Виховувати почуття товариства, колективізму, взаємодопомоги, відповідальності, командного духу

Вправа 1. Фонетична зарядка

Repeat after me and act

1,2,3,4, I am standing on the floor

1,2,3,4, I am going to the door

1,2,3,4, I am opening the door

1,2,3,4, I am shutting the door

Вправа 2. Mindmap. A healthy mind in a healthy body

Рисунок 2.1 – Приклад картки для виконання вправи 2

Вправа 3. Speaking

1. Why do you like PE?
2. What sports do you go in for?
3. What is your favorite sport?
4. Do you play any sports?
5. Do you think everybody should practice sports?
6. What is your favorite team sport?
7. What is your favorite summer sport?
8. What is your favorite winter sport?

Вважаємо за доцільне проаналізувати вправи, які ми використовували для розвитку англomовних комунікативних навичок учнів 7-х класів на другому типі інтегрованого уроку (географія + англійська мова).

Вправа 1. Розминка артикуляційного апарату. Читання географічних назв англійською мовою

Read as quickly as you can.

England	Denmark	New York
German	Netherlands	Los Angeles
France	Alaska	Washington

Вправа 2. Брейнштурм

1. Where is the USA? In the North America
2. How many people live in the USA? 290 million
3. What language do they speak in the USA? English
4. How many states are there in the USA? 50
5. Which is the largest state in the USA? Alaska
6. Which are the largest cities in the USA? New York Los Angeles
Washington

2.3 Динаміка та результати експериментальної роботи

З метою експериментальної перевірки ефективності комплексу вправ для розвитку аудитивних умінь старшокласників засобами англомовних навчальних подкастів та доведення ефективності його використання у процесі навчання іноземної мови нами було організовано та проведено експеримент.

Експериментальне дослідження здійснювалося кілька етапів.

Перший етап – організаційно-підготовчий був присвячений вирішенню наступних завдань:

- вибір теми, постановка мети та завдань експериментальної роботи;
- визначення бази дослідження;
- вивчення стану досліджуваної проблеми у психолого-педагогічній теорії та шкільній практиці;
- уточнення понятійного апарату теорії інтегрованого навчання;
- формування гіпотези дослідницько-експериментального дослідження;
- розробка програми дослідно-експериментальної частини дослідження.

Як методи дослідження для вирішення поставлених завдань були використані методи:

- теоретичний аналіз, узагальнення та систематизація психолого-педагогічної інформації;
- вивчення історичного досвіду реалізації ідеї інтегрованого навчання;
- вивчення передового досвіду творчо працюючих педагогічних колективів та окремих вчителів;
- моделювання навчального процесу за умов інтегрованого навчання.

На етапі організації експериментального навчання було визначено мету та завдання експерименту, відібрано експериментальний матеріал та учасників, визначено критерії оцінювання.

Метою експерименту була перевірка ефективності комплексу вправ для розвитку комунікативних навичок за допомогою інтеграції різних уроків з англійською мовою та доведення ефективності її використання у процесі навчання іноземної мови так і інших предметів.

Для досягнення мети було визначено *завдання* експерименту:

- 1) визначити критерії оцінювання рівня розвитку комунікативних навичок учнів 7-х класів;
- 2) провести доекспериментальний зріз для оцінки вихідного рівня сформованості комунікативних навичок учнів 7-х класів;
- 3) здійснити експериментальне навчання на основі розробленого нами комплексу вправ для розвитку комунікативних навичок в процесі інтегрованих уроків;
- 4) провести післяекспериментальний зріз для визначення досягнутого рівня;
- 5) шляхом обчислення та аналізу отриманих результатів;
- 6) зробити висновки.

Весь розроблений комплекс вправ був цілком успішно впроваджений та використаний у навчальному процесі учнів 7-х класів, загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів №8 м. Хмельницького.

Респонентами стали 70 учнів 7-х класів, що були поділені на контрольну (КГ) та експериментальну групи (ЕГ). Всього було сформовано дві групи, в кожній з них було по 35 учнів.

Дві групи були з однаковим початковим рівнем знання англійської мови.

У першій групі – контрольній, навчання здійснювалося відповідно до чинної програми, а в другій групі – експериментальній, навчання здійснювалося за допомогою використання комплексу вправ та завдань для розвитку комунікативних навичок під час інтегрованого уроку.

Щоб якісно оцінити рівень розвитку комунікативних навичок під час інтегрованих уроків, під час нашого експерименту було проведено передекспериментний та післяекспериментний контрольний зріз знань, що полягав у виконанні різних контрольних завдань.

Для того, щоб констатувати рівень розвитку аудитивних умінь учнів експериментальної та контрольної груп під час експерименту проведено передекспериментальний та післяекспериментальний контрольний зріз, що полягав у виконанні контрольних тестових завдань (додаток Б).

Щоб перевірити все чітко, ми користувались такими прийомами тестувань, як: опитування-відповідь, правильно-неправильно, заповнення пропусків, множинний вибір, трансформування тощо.

Якісністю проведення даного тестування служить те, що до всіх завдань немає ключів з відповідями, тому це дає нам змогу чітко проконтролювати об'єктивний рівень знань всіх учнів.

Кількість питань в тесті становить 20, кожне з яких оцінюється у 0.5 балів. Система контрольних завдань представлена у додатку Б.

Перевірка тесту здійснювалась викладачем шляхом порівняння відповідей тестованого з ключем та оцінюється за формулою:

Отримана кількість балів трансформується у стобальну шкалу.

Відповідно:

- 1) 90-100 балів – відмінно;
- 2) 70-89 балів – добре;

- 3) 50-69 бали – задовільно;
 4) 0-49 балів – незадовільно.

Результати тестувань представляємо у формі діаграми.

Діаграма 1.1 – Результати тестування експериментальної групи

Діаграма 1.2 – Результати тестування контрольної групи

Для визначення рівня розвитку англомовних комунікативних навичок в учнів 7-х класів, було виділено такі власні критерії для оцінювання.

Критерій ініціативності:

- 1) відсутня: учень не виявляє жодної активності та пасивно слідує за іншими;
- 2) слабка: учень дуже рідко виявляє активність і воліє слідувати за іншими дітьми;
- 3) середня: учень часто виявляє ініціативу, проте вона не буває наполегливою;
- 4) висока: учень активно приваблює оточуючих дітей до своїх дій та пропонує різні варіанти взаємодії та комунікації.

Критерій чутливості до дій однолітка:

- 1) відсутня: учень взагалі не відповідає на пропозиції однолітків;
- 2) слабка: учень лише в окремих випадках реагує на ініціативу однолітків;
- 3) середня: учень не завжди відповідає на пропозиції однолітків;
- 4) висока: учень із задоволенням відгукується на ініціативу однолітків, активно підхоплює їхні ідеї та дії.

Критерії щодо уміння підтримки розмови:

- 1) відсутня: учень взагалі не відповідає;
- 2) слабка: учень лише в окремих випадках реагує на почуте і говорить щось у відповідь;
- 3) середня: учень не завжди підтримує комунікацію, але відповідає при питанні;
- 4) висока: учень із задоволенням відгукується на ініціативу однолітків створити діалог, активно підхоплює їхні ідеї та дії.

Проведені нами результати досліджень та експериментальних завдань дозволили створити таблицю відповідних критеріїв розвитку ангомовних комунікативних навичок під час інтегрованого навчання. Характеристика цих рівнів та відповідність балів оцінювання подана у таблиці 2.1.

Таблиця 2.1– Характеристика рівнів розвитку англомовної комунікації
учнями 7-х класів

Бали	Рівні	Зміст
90-100	Високий	Учень (учениця) розуміє зміст мовлення свого однокласника і може дати цілісну відповідь на будь-яке запитання. Вміє використовувати нові знання та навички. Вільно спілкується англійською мовою на різні теми. Дає чіткі відповіді на запитання, гарно сформовані та мають відповідну послідовність.
70-89	Середній	Учень (учениця) розуміє основний зміст стандартного мовлення в межах тематики ситуативного мовлення яке може містити певну кількість незнайомих слів, про значення яких можна здогадатися.
50-69	Достатній	Учень (учениця) розуміє основний зміст поданих у нормальному темпі невеликих за обсягом текстів, побудованих на вивченому мовному матеріалі, які містять певну кількість незнайомих слів, про значення яких можна здогадатися
0-49	Низький	Учень (учениця) розпізнає на слух окремі прості непоширені речення й мовленнєві зразки, побудовані на вивченому мовному матеріалі в мовленні, яке звучить в уповільненому темпі, але не може нічого сказати у відповідь

До фази реалізації педагогічного експерименту входило три етапи:

- доекспериментальний;
- експериментальний;
- післяекспериментальний.

Структуру цього експерименту подано у табл. 2.2.

Таблиця 2.2 – Структура педагогічного експерименту

№	Етапи	К-сть годин	Завдання
1.	Доексперим. зріз	2 год	Визначити вихідний рівень розвитку англомовних комунікативних навичок
2.	Експеримент. навчання	5 год	Перевірити розроблений комплекс вправ для розвитку англомовних комунікативних навичок
3.	Післяексперим. зріз	1 год	Визначити досягнутий рівень розвитку англомовних комунікативних навичок під час інтегрованих уроків після експериментального навчання.

Виходячи з цього, можна підсумувати результати доекспериментальної перевірки розвитку англомовних комунікативних навичок в КГ та ЕГ за допомогою табл. 2.3.

Таблиця 2.3 – Результати доекспериментальної перевірки рівня розвитку аудитивних умінь старшокласників

Рівень	Доекспериментальний зріз			
	КГ		ЕГ	
	абс. од.	у %	абс. од.	у %
Високий	3	8,5	4	13,3
Достатній	4	11,42	6	20,02
Середній	18	51,42	16	42,71
Низький	10	28,57	9	30,0
Всього	35	100	35	100

З таблиці можна зробити висновок, що розвиток англомовних комунікативних навичок учнів 7-х класів трохи відрізняється, але не суттєво. Проаналізувавши подіну таблицю, можна дійти до висновку, що рівень розвитку англомовних комунікативних навичок в більшості учнів «середній» і «низький» – в КГ 18 учнів (51,42%) та 16 учнів (42,71%) в ЕГ.

Наші результати показали, що учні 7-х класів переважно можуть використовувати англійську мову в середовищі навчання, можуть розуміти сказане та розуміють його зміст.

Більше того, великій кількості учнів було важко зрозуміти слова своїх однокласників та навіть дати їм відповідь на ці запитання. Лише маленька кількість учнів могла вільно використовувати англомовні комунікативні навички під час інтегрованих уроків (3 в КГ та 4 в ЕГ), але вони повністю справились із завданнями, про що і свідчать їхні високі бали.

Крім того, потрібно додати, що 28,58% учнів в КГ та 30% учнів в ЕГ можуть лише розпізнавати окремі слова на слух та давати відповідь не чітко, відповідно до критерій оцінювання їхній рівень використання англомовних комунікативних навичок є зовсім недостатнім.

У таблиці 2.4. наведено порівняння середнього балу учнів по групах та їхніх коефіцієнтах навченості.

Таблиця 2.4 – Порівняння середнього балу та коефіцієнта навченості в КГ та ЕГ (доекспериментальна перевірка)

Група	Доекспериментальна перевірка	
	Середній бал у групі	Середній коефіцієнт навченості
ЕГ	3,17	0,63
КГ	3,19	0,65

Роблячи висновки з поданої таблиці, можна сказати, що середній бал в ЕГ та КГ є досить низьким, що підтверджується середнім коефіцієнтом навченості, бо він не досягає до потрібного рівня (0,7). Тому, наші результати доекспериментальної перевірки свідчать про те, що рівень знань англійської мови в учнів 7-х класів є досить нормальним, але використовувати ці знання, як засіб комунікації, вони не можуть.

Під час формувального етапу нашого педагогічного експерименту в ЕГ, було використано типи та комплекс вправ, що були запропоновані нами. Ці вправи створювались задля того, щоб вплинути на розвиток англомовних

комунікативних навичок в процесі інтегрованих уроків.

Наше експериментне навчання проходило впродовж 4 тижнів, тобто 8 годин, що відповідало усім плануванням тривалості засвоєння учнями відповідної теми та календарно-тематичному плануванню різних уроків.

В учнів, що увішли в КГ– відбувався за традиційною звичайною програмою.

Одразу після закінчення проведення експериментального навчання, нами було проведено післяекспериментальний зріз для того, щоб визначити досягнутого рівня розвитку англомовних комунікативних навичок під час інтегрованого навчання.

Під час цієї перевірки був застосований той же алгоритм дій, що і під час доекспериментальної перевірки. Розвиток кожних критерій англомовних комунікативних навичок в динаміці представлено в таблиці 2.5

Таблиця 2.5 – Розвиток кожних критерій англомовних комунікативних навичок учнів 7-х класів в динаміці

Критерій	Рівень	КГ				ЕГ			
		Доексперим. зріз		Післяексперим. м. зріз		Доексперим. зріз		Післяексперим. м. зріз	
		абс. од.	%	абс. од.	%	абс. од.	%	абс. од.	%
<i>Ініціативності</i>	Високий	7	20,0	7	20,0	6	17,14	12	34,28
	Достатній	7	20,0	10	28,57	7	20,0	10	28,57
	Середній	10	28,57	6	17,14	10	28,57	8	26,7
	Низький	6	17,14	7	20,0	7	20,0	-	-
<i>Чутливості</i>	Високий	4	13,3	5	16,7	5	16,7	10	28,57
	Достатній	6	17,14	6	17,14	6	17,14	12	34,28
	Середній	12	34,28	13	43,3	13	43,3	6	17,14

	Низький	8	26,7	6	17,14	6	17,14	2	5,7
Уміння розуміти почуте	Високий	6	17,14	8	26,7	4	11,4	14	40,0
	Достатній	4	11,4	4	11,4	6	17,14	6	17,14
	Середній	6	17,14	6	17,14	12	34,28	6	17,14
	Низький	14	40,0	12	34,28	8	26,7	4	11,3

Продовження таблиці 2.5

Повторний зріз, що проходив з метою виявлення рівня розвитку англомовних комунікативних навичок учнів 7-х класів в кінці експериментального дослідження, представлені у таблиці 2.6.

Таблиця 2.6 – Рівень розвитку аудитивних умінь учнів КГ та ЕГ на кінець експерименту

Рівень	Післяекспериментальний зріз			
	КГ		ЕГ	
	абс. од.	у %	абс. од.	у %
Високий	8	22,8	14	40,0
Достатній	10	28,5	12	34,28
Середній	9	25,7	5	14,28
Низький	7	20,0	4	11,4
Всього	35	100	35	100

У таблиці представлені результати, що дають підстави нам стверджувати, що рівень розвитку англомовних комунікативних навичок значно зріс у порівнянні з результатами у КГ. Кількість учнів у ЕГ (14 учнів, що становить 40%), які виявили високий рівень розвитку англомовних комунікативних умінь та навичок, набагато вища, за кількість учнів у КГ (з них всього лише у 8 учнів, що становить лише 22,8 %) виявили високий результат.

Слідуючим етапом стало порівняння середнього балу та коефіцієнта, що відповідав за навченість в КГ та ЕГ під кінець нашого експериментального дослідження. Ознайомитись з цими дослідженнями можна у таблиці 2.7.

Таблиця 2.7 – Порівняння середнього балу та коефіцієнта, що відповідав за навченість в КГ та ЕГ на кінець експерименту

Група	Кінець експериментального навчання	
	Середній бал у групі	Середній коефіцієнт навченості
ЕГ	4,20	0,84
КГ	3,46	0,69

У цій таблиці чітко відображається те, що середній бал та коефіцієнт, що відповідав за навченість в ЕГ, де ми впроваджували розроблені комплекси вправ, суттєво збільшився, що дає нам змогу зробити висновки, що інтегроване навчання для розвитку англомовних комунікативних навичок в учнів 7-х класів, є досить ефективним.

Тому зараз варто було б розглянути динаміку розвитку англомовних комунікативних навичок після проведення експериментального навчання у КГ та ЕГ. Також, отримані нами результати порівняємо. Дані результати представлені у таблиці 2.8.

Таблиця 2.8 – Динаміка розвитку англомовних комунікативних умінь учнів у КГ та ЕГ

Рівень	КГ				ЕГ			
	Доексперим. зріз		Післяексперим. зріз		Доексперим. зріз		Післяексперим. зріз	
	абс. од.	у %	абс. од.	у %	абс. од.	у %	абс. од.	у %
Високий	4	11,4	6	17,1	4	11,4	14	40,0
Достатній	6	17,1	8	26,7	6	17,1	10	28,57
Середній	10	28,57	10	28,57	11	31,4	4	11,4
Низький	10	28,57	6	17,1	9	25,7	2	5,7
Всього	35	100	35	100	35	100	35	100

Роблячи висновки з цієї таблиці, ми бачимо, що в ЕГ відбулися суттєві зміни. Спочатку нашого експерименту лише 4 учні (11,4%) володіли високим рівнем розвитку англомовних комунікативних навичок, а після проведення нашого експерименту їхня кількість не суттєво збільшилась до 14 учнів (40,0%). Після отриманих результатів ми встановили, що наша експериментальна діяльність на основі використання антегрованого навчання, щоб збільшити рівень розвитку англомовних комунікативних навичок учнів 7-х класів дала досить високи і позитивні результати.

Щодо порівняння результатів в КГ, то таких динамічних ростань не було виявлено.

Задля того щоб з'ясувати достовірність наших отриманих результатів, ми порівняємо середній коефіцієнт навченості учнів між КГ та ЕГ на самому початку експерименту і в кінці.

Результати порівняння наведено в табл. 2.9.

Таблиця 2.9 – Порівняльна таблиця середніх показників на початку та у кінці експериментального навчання учнів 7-х класів

Група	Доексперим. зріз		Післяексперим. зріз		Приріст	
	Середній бал у групі	Середній коефіцієнт навченості	Середній бал у групі	Середній коефіцієнт навченості	Середній бал у групі	Середній коефіцієнт навченості
ЕГ	3,16	0,63	4,20	0,84	1,04	0,21
КГ	3,13	0,62	3,46	0,69	0,33	0,07

Роблячи висновок з поданої таблиці, можна дійти до думки, що наведені дані про середній бал у групі та середній коефіцієнт навченості у групі, щодо англомовних комунікативних навичок є недостатніми. Тому що, середній коефіцієнт на початку експерименту в ЕГ становив 0,63, а у КГ він складав 0,62.

Після проведення експериментального навчання всі учні ЕГ досягли, й перевищили мінімальний рівень навченості – 0,84, у той час як учні КГ не досягли навіть мінімального рівня – 0,69. Приріст коефіцієнта навченості в ЕГ склав 0,21 (середній бал по групі збільшився на 1,04), а в КГ – 0,07 (середній бал по групі збільшився на 0,33).

Виходячи з цього, можна дійти до висновку, що експериментальна перевірка на ефективність розроблених комплексів вправ для розвитку англомовних комунікативних навичок учнів 7-х класів засобами інтегрованих уроків досягла поставленої нами мети та завдань цього експерименту.

Тому що, перш за все, експериментально було підтвердженн доцільність розвитку англомовних комунікативних навичок за допомогою інтегрованих уроків.

По друге, експериментально було підтверджено весь навчальний потенціал, що був розроблений комплексом вправ у реальних умовах.

ВИСНОВКИ

Всі завдання, що були окреслені в вступі було виконано у повному обсязі, результати нашого проведеного експерименту дійсно свідчать про те, що поставлена мета дослідження була досягнута.

1. На етапі розвитку методичного використання інтегрованих уроків для навчання, комунікативні навички розглядаються як фундаментальні засоби для спілкування та навчання іноземної мови в цілому. Вирішуючи перше завдання, ми з'ясували, що потреба у спілкуванні – одна з найголовніших у житті людини. Вступаючи у відносини з навколишнім світом, ми повідомляємо інформацію про себе, натомість отримуємо цікаві для нас відомості, аналізуємо їх і плануємо свою діяльність у соціумі на основі цього аналізу. Ефективність цієї діяльності найчастіше залежить від якості обміну інформацією, що у свою чергу забезпечується наявністю необхідного та достатнього комунікативного досвіду суб'єктів відносин. Для того, щоб узагальнити всі наукові підходи було проаналізовано зміст, етапи, структуру уроків та вправ, що використовуються для навчання під час інтегрованих уроків, які у свою чергу мають мету, збільшити розвиток англомовних комунікативних навичок учнів 7-х класів.

Проаналізовано зміст поняття «інтегровані уроки», що являє собою вивчення однієї ж теми з точки зору різних предметів, що дає змогу точно і якісно отримати нові знання. Встановлено, що «комунікативні навички», це навички які використовуються для передачі, обміну та обробки інформації між людьми.

Під час огляду літератури, що має науково-методичний характер, було визначено основні етапи розвитку комунікативних навичок, безпосереднє використання цих навичок під час інтегрованих уроків, створення та виконання завдань та вправ, що були розроблені для розвитку англомовних комунікативних навичок під час інтегрованих уроків учнів 7-х класів. Також було розглянуто критерії відбору вправ для розвитку англомовних комунікативних навичок учнів 7-х класів під час інтегрованих уроків.

2. У процесі дослідження було встановлено, що використання інтегрованих уроків забезпечує швидкий розвиток комунікативних

навичок учнів 7-х класів, на основі цікавих за змістом автентичних матеріалів та способом інтегрування уроків, що вирішують низку методичних завдань на занятті.

3. Розроблено комплекс вправ для розвитку англомовних комунікативних навичок, також проаналізовано різні типи інтеграційних уроків для розвитку цих навичок. Під час створення комплексу вправ, ми опирались на виділені різними вченими етапи та критерії використання інтегрованих уроків для розвитку англомовних комунікативних навичок. Тематика інтегрованих уроків підбиралась згідно з урахуванням всіх особливостей методичного календарно-тематичного планування уроків, а також враховувались особливості навчання саме для збільшення використання англомовних комунікативних навичок.

Таким чином, було складено комплекс вправ для використання під час інтегрованих уроків, а саме: фізкультура + англійська мова та географія + англійська мова.

Тематика уроків обиралась в межах цих предметів, та була розрахована на 8 годин.

4. Було здійснено експериментальну перевірку ефективності впливу розробленого комплексу вправ, що сприяють розвитку англомовних комунікативних навичок учнів 7-х класів. Після проведення експериментального навчання всі учні ЕГ досягли, й перевищили мінімальний рівень навченості – 0,84, у той час як учні КГ не досягли навіть мінімального рівня – 0,69. Приріст коефіцієнта навченості в ЕГ склав 0,21 (середній бал по групі збільшився на 1,04), а в КГ – 0,07 (середній бал по групі збільшився на 0,33). Кількість учнів у ЕГ (14 учнів, що становить 40%), які виявили високий рівень розвитку англомовних комунікативних умінь та навичок, набагато вища, за кількість учнів у КГ (з них всього лише у 8 учнів, що становить лише 22,8 %) виявили високий результат.

Виходячи з цього, можна дійти до висновку, що експериментальна перевірка на ефективність розроблених комплексів вправ для розвитку

англомовних комунікативних навичок учнів 7-х класів засобами інтегрованих уроків досягла поставленої нами мети та завдань цього експерименту.

Отже, експериментальна перевірка запропонованого комплексу вправ для розвитку аудитивних умінь учнів старшої школи засобами англомовних навчальних подкастів відбулася цілком успішно.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики: підручник / Ф. С. Бацевич. – К. : Видавничий центр «Академія», 2004. – 344 с.
2. Беспалько В. П. Опыт разработки и использования критериев качества усвоения знаний / В. П. Беспалько // Советская педагогика. – 1968. – № 4. – С. 52-69.
3. Биков В. Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти – Київ: Атіка, 2009 – 684с.
4. Бим И. Л. Теория и практика обучения иностранному языку в средней школе / И. Л. Бим. – Москва : Издательство ИКАР, 1984. – 178 с.
5. Бех І. В. Інтеграція як освітня перспектива. Початкова школа – 2009, №5
6. Бігич О.Б. Методика формування іншомовної компетентності в інтегрованих уроках / О. Б. Бігич // Іноземні мови. – 2012 (70). – № 2. – С. 19–30.
7. Большакова І. Інтегроване навчання: тематичний та діяльнісний підходи. НВК «Новопечерська школа» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=f2kvqQdQp54>.
8. Бориско Н. Ф. Теоретические основы создания учебно-методических комплексов для языковой межкультурной подготовки учителей иностранных языков (на материале интенсивного обучения немецкому языку) : дис. ... докт. пед. наук : 13.00.02 / Н. Ф. Бориско. – К., 2000. – 508 с.
9. Валуєва І. В. Сучасні аспекти навчання англійської мови майбутніх учителів початкової школи / І. В. Валуєва // Збірник наукових праць Херсонського державного університету. Педагогічні науки. – Херсон, 2015. – Вип. 67. – С. 302–307.
10. Вашуленко М.С. Інтегрування завдань з рідної мови й читання // Початкова школа. – 1994. – № 6. – С. 13-16.

11. Вашуленко М.С. Програма інтегрованого курсу (навчання грамоти, математики, навколишній світ) // Початкова школа. – 2001. - № 8 – С. 24-30.
12. Вдовіна Т. О. Методика навчання майбутніх учителів іноземної мови читання англійських художніх текстів: автореф. дис ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Т. О. Вдовіна. – Київ, 2003. – 23 с.
13. Гальперин П. Я. Психология мышления и учение о поэтапном формировании умственных действий / П. Я. Гальперин // Исследования мышления в советской психологии / под ред. В. А. Артемова. – М. : Наука, 1966. – 252 с.
14. Гез Н. И. Методика обучения иностранным языкам в средней школе / Н. И. Гез, М. В. Ляховицкий, И. М. Кошман, А. А. Миролубов. – М. : Высш. шк., 1982. – 373 с.
15. Горгош Л.І. Інтеграція традиційних та інноваційних технологій в навчально-виховному процесі початкової школи // Розкази онуку – 2009 - №1-2. – С.4-8
16. Державний стандарт базової і повної середньої освіти [Електронний ресурс] : постанова кабінету міністрів України від 14 січня 2004 р. N 24 // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=24-2004-%EF> (дата звернення 28.11.2021).
17. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / науковий керівник українського видання доктор пед. наук, професор С. Ю. Ніколаєва. – К. : Ленвіт, 2003. – 273 с.
18. Задорожна І. П. Організація самостійної роботи майбутніх учителів з оволодіння англійською мовною компетентністю в комунікації / І. П. Задорожна // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка. – 2013. – № 1. – С. 89–96.
19. Зимняя И. А. Психология обучения неродному языку / И. А. Зимняя. – М. : Русский язык, 1989. – 219 с.

20. Златніков В. Г. Методика навчання професійно орієнтованого аудіювання англійською мовою курсантів вищих військових навчальних закладів: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / В. Г. Златніков. – Київ, 2012. – 230 с.
21. Ильина В. И. К вопросу об изучении вариантов речи / В. И. Ильина // Вопросы психологи. – 1989. – № 6. – С. 10–16.
22. Іванчук М.Г. Інтегрований урок як специфічна форма організації навчання // Початкова школа. – 2004. - № 5. – С. 10-13.
23. Кардашова Н. В. Роль лінгвосоціокультурної компетентності у фаховій підготовці майбутніх учителів іноземної мови / Н. В. Кардашова // Молодий вчений. –2017. –№ 5(45). –С. 365–368.
24. Климентенко А. Д. Теоретические основы методики обучения иностранным языкам в средней школе / А. Д. Климентенко, А. А. Миролубов. – М. : Педагогика, 1981. – 456 с.
25. Колесникова И. Л. Англо-русский терминологический справочник по методике преподавания иностранных языков / И. Л. Колесникова, О. А. Долгина. – СПб., 2001. – 224 с.
26. Кост Д. Оригинальные тексты и материалы на продвинутом этапе обучения / Кост Д. // Вопросы методики обучения иностранному языку за рубежом. – Москва : Просвещение, 1978. – С. 123–129.
27. Критеріями оцінювання навчальних досягнень учнів з іноземних мов у системі загальної освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://osvita.ua/school/estimation/2395/> (дата звернення 28.11.2021).
28. Леонтьев А. А. Слово в речевой деятельности / А. А. Леонтьев. – М. : Наука, 1965. – 246 с.
29. Ляховицкий М. В. Технические средства в обучении иностранным языкам / М. В. Ляховицкий. – М. : Просвещение, 1981. – 144 с.
30. Мартиненко О. Є. Психолінгвістичні передумови формування англомовної аудитивної компетентності у майбутніх перекладачів / О. Є. Мартиненко // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки. – Чернігів, 2015. – Вип. 131. – С. 79–83.

31. Матвеева Т. П. Учебный текст и его коммуникативно-практические функции / Т. П. Матвеева // Текст в обучении русскому языку как иностранному : Межвуз. сб. науч. трудов гос. пед. ун-та им. А.И. Герцена. – СанктПетербург : Образование, 1994. – С. 22–26.
32. Мацнева О. А. Навчання майбутніх учителів розуміння англійського мовлення з національними та регіональними типами вимови : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / О. А. Мацнева. – К., 2009. – 164 с.
33. Михайлюк Т.В. Особливості проведення інтегрованих уроків з використанням електронних засобів навчання у початковій школі. – Біла Церква, 2014. – С.47.
34. Ніколаєва С. Ю. Сучасна технологія навчання іншомовного матеріалу в середніх навчальних закладах / С. Ю. Ніколаєва. – К, 1996. – 96 с.
35. Ніколенко Л. Нова українська школа: інтеграційний підхід у початковій загальній освіті // Методист. – 2018. - № 2, С. 72-74.
36. Програми для загальноосвітніх навчальних закладів та спеціалізованих шкіл з поглибленим вивченням іноземних мов : іноземні мови. 2-12 класи. – К. : ВТФ «Перун», 2005. – 208 с.
37. Скляренко Н. К. Сучасні вимоги до вправ для формування іншомовних мовленнєвих навичок і вмінь / Н. К. Скляренко // Іноземні мови. – 1999. – № 3. – С. 3–98.
38. Следников Б.П. Обучение аудированию иноязычной речи в средней школе : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02/ Б. П. Следников. – Москва, 1973. – 25 с.
39. Словник-довідник з української лінгводидактики : навч.посіб. / кол.авторів за ред. М. І. Пентилюк – К. : Ленсвіт, 2015. – 320 с.
40. Смелякова Л. П. Концепція отбора художественного текстового матеріала для языкового вуза / Л. П. Смелякова // Іноземні мови. – 1995. – № 1. – С. 23–28.
41. Соловова. Е. Н. Методика обучения иностранным языкам : базовый курс лекций / Е. Н. Соловова. – М. : Просвещение, 2002. – 239 с.

42. Сучасна технологія навчання іншомовного матеріалу в середніх навчальних закладах / уклад. С. Ю. Ніколаєва. – Київ, 1999. – 191 с.
43. Тарнопольський О. Б. Методика навчання іншомовної мовленнєвої діяльності у вищому мовному закладі освіти : навч. посіб. / О. Б. Тарнопольський. – К. : Фірма "ІНКОС", 2006. – 248с.
44. Фіцула М.М. Педагогіка : навч. посіб. / М. М. Фіцула. – 3-тє вид., стереотип. – К. : Академвидав, 2009. – 560 с.
45. Формирование у студентов умений и навыков устной речи, чтения и письма на иностранном языке : учеб. пособие / под ред. Л. Л. Ковтун, Л. М. Архипенко, Н. Г. Ананьева, Т. И. Колобова. – Ростовн/Д., 1978. – 96 с. /253
46. Шевкопляс Л. В. Формування англomовної компетенції в аудіюванні майбутніх учителів у процесі самостійної роботи: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Л. В. Шевкопляс. – Київ, 2017. – 265 с.

ДОДАТОК А

Конспект інтегрованого уроку з географії та англійської мови

План-конспект уроку з географії та англійської мови

Клас 8

Тема: «Подорож по Україні»

Мета: (формування компетентності)

- **Предметні:** поняття про природні особливості України;
- **Ключові:** розвивати навички монологічного та діалогічного мовлення, українське мовлення учнів, культуру поведінки; вміння приймати рішення в нестандартних ситуаціях, колективну творчість і комунікативні здібності;
- **Комунікативні:** удосконалити практичні навички роботи з атласом та контурними картами;
- виховувати в учнів почуття патріотизму до рідної країни, любов і повагу до своєї Батьківщини - України, її символів, традицій, обрядів, почуття глибокої поваги до предків, своїх рідних і близьких, творчу самостійність і відповідальність, вміння самоорганізовуватись, вміння працювати командою, сприяти розвитку творчої особистості.
- **Англійська мова**

Topic: Geographical Position and Climate of Ukraine

Practical aim: 1. To develop students, pair and group communicative skills in an activity which resembles a real speech situation.

2. To develop extensive reading of a text.

Educational aim: To develop the chief traits of a person's character: tolerance, kindness, politeness, honorable attitude towards the country you live in and people living here.

Cultural aim: To enlarge the students, knowledge of geographical position of Ukraine, its rivers, flora and fauna, etc.

Обладнання уроку: інтерактивна дошка, компютери, підключені до мережі Інтернет;

- підручник (В.Ю. Пестушко, Г.Ш. Уварова, А.І. Довгань);
- text books (О.Д.Карпуук «Welcome to English Study» 8th form),
- атлас «Фізична географія України 8 клас», опорні схеми, контурні карти, карта України, політична карта Європи;
- відеопрезентація, відеофільм;
- фішки із позначками.

Хід заходу:

The motto of the lesson: «He, who loves not his land, can love nothing»

East or West Home is best

Учитель англійської мови : Good afternoon, children! I am glad to see you rested and full of energy after a week's holiday. I hope all of you are well and ready to work. We live in Ukraine and I hope you love your native land and you are the patriots of your Motherland. Look at the proverb at the board and try to comment on it, how you understand the meaning of the proverb «**East or West Home is best**»

Учитель географії. Знання про Україну для нас дуже важливі, адже це наша Батьківщина. Ми повинні добре її знати, любити, берегти, докладати всіх зусиль для того, щоб наша держава була конкурентоспроможною серед інших країн світу, а ми були в ній дбайливими господарями.

I тур «Тема»

II тур «Відеопитання»

III тур «Географічне лото»

IV тур «Відгадай, що це?»

V тур «Вірю – не вірю»

VI тур «Канікули моєї мрії»

VII тур «Конкурс-практикум»

VIII тур «Дуель»

Вчитель географії, **вчитель англійської мови.**

Які асоціації у вас виникають, коли ви чуєте слово «Україна », «Ukraine»?

(учні пишуть на ватмані українською та англійською мовою)

Метод «Групування»

Мотивація (відеоролік «Моя Україна») 1,34 хв.

The motto of our lesson is «He, who loves not his land, can love nothing». These wonderful words belong to the great poet G. G. Byron. He could not imagine his life without his Homeland. Read and translate them.

Do you agree with it?

Let's read the poem by Yevhen Polishchuk «Ukraine»

Blue sky and yellow field of grain

Is on the flag of my Ukraine.

Its emblem speaks to all the world

With FREEDOM — such a lovely word.

Bread-salt will give to a friendly guest

Ukrainian people without request.

They work and sing the song of praise

To God who's able from ash to raise.

Ukraine rejoices in the Lord

Reviving from His mighty Word

Forever lives who's born again.

Long live and pray, my land Ukraine!

Умови гри:

Обирається компетентне журі для оцінювання відповідей учасників.

За кожну правильну відповідь учасник отримує синю фішку (1 бал), за доповнення з групи - червона фішка (2 бали).

Перед початком гри проводиться жеребкування.

Ведучим ставиться питання до учасників гри. Правильна відповідь, або відповідь, близька до неї, дає право першому обирати «Тему» туру.

Скільки відсотків всієї води планети зосереджено у світовому океані? (96,5 %)

Журі визначає послідовність участі гравців у I турі.

I тур «Тема»

Вчитель географії:

Пізнання держави починається з географічного положення — це як «доля», яку не можна змінити.

Вчитель англійської мови: We want to know about our country, where is it situated, does it have sea borders as we have, we want to know what decorate the nature of our country, and what (who) are its neighbors.

Розподіл на групи: у довільному порядку учні обирають фішки з позначками «Рельєф», «Клімат», «Корисні копалини», «Водні ресурси», утворюють групи та виконують запропоновані завдання.

Група 1. Рельєф (робота з картою в атласі).

Охарактеризувати рельєф України.

The relief of Ukraine. The major part of Ukraine is flat. Only 5% of the territory is mountainous. There two mountain systems in Ukraine are the Carpathians and the Crimean mountains. Hoverla is the highest peak of the Ukrainian Carpathians. It is 2061metres high. The territory of Ukraine has a variety of landscapes as it lies in three main zones – mixed forests, forest-steppes and steppes.

Група 2. Клімат (робота з кліматичною картою в атласі).

Дослідити основні особливості клімату.

The climate of Ukraine is mostly temperate with the exception of the southern coast of the Crimea which has the subtropical climate. The climate is influenced by the warm, humid air coming from the Atlantic ocean. The average annual temperature range is from 5,5 - 7 degrees C in the north to 11-13 degrees C in the south.

Група 3. Корисні копалини (перегляд відео). 3 учні працюють біля дошки, складають схему «Корисні копалини України»

Significant natural resources in Ukraine include iron, ore, manganese, natural gas, titanium, magnesium, oil, salt, graphite, kaolin, nickel and arable land.

Група 4. Водні ресурси (робота з картою) До яких річкових і морських басейнів відносяться річки Херсонщини? Поясніть, в яку пору року настає межень в більшості річок Тернопільщини?

The territory of Ukraine is bordered by the waters of the Black Sea and the Sea of Azov. More than 95% of the rivers are the part of those two seas drainage basins. There are 7 major rivers in Ukraine. They are the Desna, the Dnipro, the Dnister, the Danube, the Prypiat, the Siverian Donets and Southern Buh.

Підсумок

II тур «Відеопитання»

Для кожної команди демонструється по 6 слайдів, на яких зображені визначні місця України. Завдання команд ам - назвати їх або місто (область), в якому вони знаходяться.

Для команди 1

Свято-Успенська Почаївська Лавра, Тернопільська область;

Херсонес, Крим;

Буковель, Івано-Франківська область;

Для команди 2

Парк «Софіївка», Умань, Черкаська область;

Хортиця, Запоріжжя.

Софійський собор, Київ;

Для команди 3

Ластівчине гніздо, Крим;

Оперний театр, Львів;

Києво-Печерська Лавра, Київ;

Для команди 4

Морський порт, Одеса;

Іллінська церква, с. Суботів, Черкаська область

Хотинська фортеця, Чернівецька область

Вчитель англійської мови. Коментують відео англ. мовою:

What have you seen right now? What are your feelings and emotions?

Підсумок

III тур «Географічне лото»

Приєм «Геокодер»

Вчитель географії:

Уявіть собі, що вам запропонували надзвичайну подорож по Україні! Куди б ви хотіли поїхати? Об'єднайтеся у 4 групи : Західна Україна;

Східна Україна, Північна Україна та Південна Україна.

Кожна команда отримує конверт, у якому знаходиться частина географічної карти. Перегляньте відео, позначте міста України на контурній карті.

Відео «Міста України»

Вчитель англійської мови : I prepared some maps for you and your task is to write all regional cities on them which you know.

Вчитель географії:

1 група: міста Західної України;

2 група: міста Східної України

3 група: міста Північної України

4 група: міста Південної України

Підсумок

IV тур «Відгадай, що це?»

Вчитель англійської мови:

What does mean the word «cluster»?

Чи зустрічали ви коли-небудь слово « кластер»?

Слово кластер було запозичене з англійської мови «cluster» і перекладається як скупчення, пучок, група. Простими словами, це об'єднання якихось родинних, близьких, пов'язаних між собою елементів.

Let's guess and play!

Вчитель географії: Сподіваємось, що ви здогадалися, що смайлик – це бонус за додаткову інформацію до будь –якого блоку, біля якого він стоїть.

Додаток 1

Підсумок

V тур «Вірю – не вірю» Agree or disagree

Сьогодні про Україну говорять багато і самі українці і туристи, які приїждять з різних куточків Землі. У ЗМІ з'явилося багато різної інформації, в яку люди вірять і не вірять водночас. А ви вірите в неї? Давайте перевіримо! Якщо вірите – встаньте, якщо ні – сидіть на місці.

Для команди 1.

1. Чи вірите ви, що у Чорному морі є тигрова акула ? – (акула катран)
2. Чи вірите ви, що нарцис створює цілі зарості у долині Кіреш біля міста Хуст?+
3. Чи вірите ви , що найбільший хижак Кримського півострова лисиця ? +
4. The geographical position influences the climate of Ukraine.+
5. It is moderately continental.+
6. The climate in the Crimea is similar to the other parts of the territory.-
7. The highest rainfall is noticed in the Crimea.-

Для команди 2 .

1. Чи вірите ви, що найвищий водоспад України Учан-су ? +
2. Чи вірите ви, що Чорне море це залишок прадавнього океану Tetic? +

3. Чи вірите ви, що найбільше родовище калійної солі знаходиться у Артемівську? – (Калуш).
4. In the North of Ukraine showers and thunderstorms often occur.-
5. Wheat is favourable for agriculture.+
6. Winter snow cover is typical for the climate of Ukraine.-
7. Fogs may happen in autumn or spring.+

Підсумок

VI тур «Канікули моєї мрії»

Учитель географії: перегляньте відео, відгадайте місце, та порекомендуйте його вашим друзям відвідати його на канікулах. Розповідь повинна складатися з 4 речень українською мовою та 4 речень англійською .

Відео «7 чудес України»

Підсумок

VII тур «Конкурс-практикум»

WEBQUESTS

Учитель географії. Діти, сьогодні ми з вами поглибили свої знання про Україну, дізналися, чим славиться наша держава, які вона має природні багатства.

Учитель англійської мови.

Тож тепер ви маєте достатньо знань, щоб створити невеликий відеофільм для своїх друзів з Аргентини та Іспанії з якими ви листуєтеся у Міжнародному проєкті **Cambridge English Penfriends**. Do you remember their e-mail addresses?

ditarma@hotmail.com (Аргентина), anto.riz@alice.it

(Іспанія)

You can use

<https://sites.google.com/site/webquestsenGLISH/home/discover-ukraine/introduction>

Підсумок

VIII тур «Дуель»

Учитель географії: Цей конкурс визначить найкращого знавця інформації про Україну.

Учасникам пропонується 10 запитань, кожне з яких оцінюється двома балами. Якщо один з гравців не знає відповіді на запитання, то він вибуває з гри.

1. В Україні цей мінерал добувають з давніх часів з ропи солоних озер. (Галіт, кухонна, кам'яна сіль)
2. Район найбільшого видобутку нафти та газу. (Дніпрово – Донецька нафтогазоносна провінція)
3. Площа України. (603,7 тис. км²)
4. Скільки відсотків в Україні займають височини? (25%)
5. Найбільше озеро за площею в Україні. (Ялпуг)
6. Крайня західна точка України. (Місто Чоп, село Соломонове)
7. Географічний центр України. (околиця селища Добровеличківка Кіровоградської області).
8. Які за походженням Шацькі озера? (Карстові)
9. За віком Українські Карпати належать до (молодих гір).

Учитель англійської мови: Do you know the main geographical terms?

Let's check your knowledge.

Say what it is:

The most important city in a country... (a capital)

A large town is called ... (a city)

A rounded and raised landform, not as high as mountain... (a hill)

Low ground between hills... (a valley)

A land surrounded by water, smaller than a continent... (an island)

A big piece of water with land around it... (a lake)

A large stream of water that flows across the land... (river)

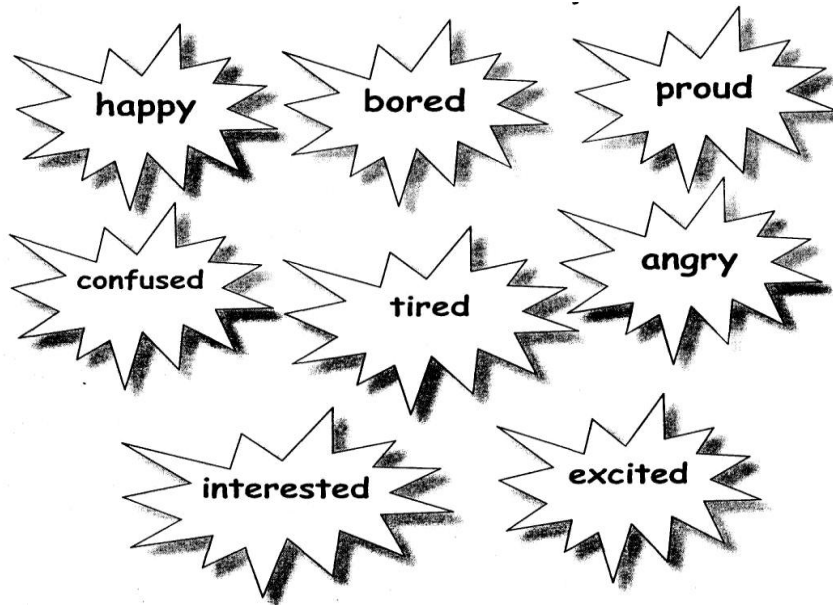
The salt water which covers nearly three fourths of the Earth's surface... (an ocean)

The weather that a place has, and which is the most typical for it... (a climate)

Рефлексія

Приєм Кольорова ейфорія. How I feel about my lesson

На кожному столі лежать стіки трьох кольорів (зелений, жовтий, червоний), які відповідно означають: «Я все зрозумів», «Мені дещо не зрозуміло», «Мені складно зрозуміти». Зірочки вибирають та розфарбовують відповідно настрою.

Підведення підсумків.

Нагородження учасників шоу.

Висновки

Одним із способів практичної реалізації міжпредметних зв'язків є проведення інтегрованих уроків (заходів) з географії та англійської мови, під час яких школярі поєднують знання, *отримані під час вивчення різних предметів і навіть предметів різних циклів, щоб виконати поставлені перед ним завдання. Таким чином, можна визначити інтегрований урок як урок, який проводиться з метою розкриття загальних закономірностей, законів, ідей, теорій, відображених у різних науках і відповідних їм навчальних предметах.*

В ході заходу використовувалися інтерактивні форми роботи, робота на комп'ютерах ,Інтернет.

ДОДАТОК Б

Конспект інтегрованого уроку із зарубіжної літератури та англійської мови у 7 класі

Тема: І знову на Бейкер-стріт. Артур Конан Дойль “Пістрява стрічка”. Шерлок Холмс як безпосередній учасник розв’язання сімейного конфлікту в оповіданні. Визначні місця та люди столиці Англії.

Мета уроку:

навчальна– формувати предметні та комунікативні компетентності учнів; засвоїти знання про “детектив” як літературний жанр, вміти виявити його характеристики й ознаки на прикладі прочитаних творів;

познайомити учнів з особливостями художнього стилю Артура Конан Дойля та зацікавити чарівним світом його детективів;

формувати вміння давати характеристику героїв на основі їхніх вчинків;

аналізувати образи героїв оповідань;

ознайомити учнів з визначними місцями Лондона, розкрити національний колорит творів А.К. Дойля, познайомити із відомими місцями, пов’язаними із автором та його героями;

розвиваюча– формувати навички зв’язного мовлення під час аналізу детективного твору, літературної розповіді про визначні місця, вміння вести дискусію, систематизувати і узагальнювати вивчений матеріал, розвивати аналітичне мислення, прищеплювати інтереси до творчості А.К. Дойля, формувати країнознавчу компетенцію під час заочної подорожі Лондоном;

розвивати словниковий запас, критичне мислення, творче, асоціативне, логічне мислення, формувати навички діалогічного мовлення та говоріння англійською мовою;

виховна– виховувати почуття захоплення творчістю письменника;

формувати уявлення про загальнолюдські цінності: гуманізм, справедливість;

формувати духовно-емоційний світ учнів, їх етичні емоції, світоглядні

увялення та переконання, інтереси до культурної і літературної спадщини Англії;

прищепити їм способи пізнавальної діяльності.

Обладнання.

Портрет письменника, тексти оповідання “Пістрява стрічка” українською і англійською мовами, роздатковий матеріал для виконання вправ, фото акторів у ролях доктора Ватсона і Шерлока Холмса, фонозапис музики до х/ф.” Пригоди Шерлока Холмса і доктора Ватсона”, мультимедійні презентації (проектор) , кадри з фільму.

Словникова робота.

Детектив, цикл, дедукція, дедуктивний метод.

I. Установчо-мотиваційний етап уроку.

Вчитель зарубіжної літератури.

Мандрівка – це завжди цікаво. Мандруючи, ми пізнаємо навколишній світ, знайомимося з новими людьми, набираємося досвіду. Сьогоднішній наш урок незвичайний, адже дає нам чудову нагоду здійснити подорож у просторі і часі, аби краще познайомитися із Артуром Конан Дойлем, автором неперевершених детективів.

На дошці записано дату і тему уроку, прикріплені епіграфи (українською і англійською мовами)

(додатки 1, 2)

Незвичайний урок ще й тому, що ви зможете продемонструвати знання не тільки із зарубіжної літератури, а й з англійської мови.

Пригодам – ура!

І знову – на Бейкер-стріт!

II. Перевірка засвоєних раніше знань, навичок і вмінь.

Вчитель англійської мови.

Today we are going to speak about famous places and people of London. Samuel Johnson, a famous English writer, said, “When a man is tired of London, he

is tired of life”. This is true, because there are a lot of things to do and to see in London. I want you to admire some beautiful sights of the city and tell us some words about them. Let's start our trip. And all of you will be our guides today. And our first destination is...

1. Пізнаємо Англію: презентація - подорож Лондоном.

Розповідь учнів про визначні місця столиці Англії (англійською мовою).

(додаток 3)

слайд 1 (учень 1)

The Buckingham Palace, the queen's official London's residence and a working royal palace. It is known around the world as the home of the queen, the focus of national and royal celebrations. During the summer, visitors can tour State Rooms, which form the hart of the Palace. These magnificent rooms are decorated with some of the greatest treasures from the Royal Collection, including paintings by Rembrandt, Rubens and Canaletto.

слайд 2 (учень 2)

One of London's most recognisable and historic buildings is St.Paul's Cathedral. The cathedral sits on Ludgate Hill – the highest point of the City of London.

The present cathedral dates from the late 17th century, and was designed by Sir Christopher Wren.

слайд 3 (учень 3)

Houses of Parliament, also called Palace of Westminster, is the seat of the Parliament, including the House of Commons and the House of Lords. It is located on the left bank of the River Thames in London.

слайд 4 (учень 4)

Big Ben is the nickname for the Great Bell of the striking clock at the Palace of Westminster. The official name of the tower in which Big Ben is located was originally the Clock Tower, but it was renamed Elizabeth Tower in 2012, to mark the Diamond Jubilee of Elizabeth II, Queen of the United Kingdom.

слайд 5 (учень 5)

Tower of London is the royal fortress and a London's landmark. Its buildings and grounds served historically as a royal palace, a political prison, a place of execution, an arsenal, and a public records office. It is located on the north bank of the River Thames.

слайд 6 (учень 6)

Tower Bridge is London's most distinctive bridge. It is a vital rivercrossing, and a popular tourist attraction.

слайд 7 (учень 7)

Piccadilly Circus is a road junction and public space of London's West End in the City of Westminster. The Circus is particularly known for its videodisplay and neon signs mounted on the corner building on the northern side, as well as the Shaftesbury Memorial Fountain and statue of Anteros.

слайд 8 (учень 8)

Trafalgar Square is important public gathering space in London. It's long been a place where people meet to protest and argue, to debate and discuss. Nelson's Column stands in the middle of it.

слайд 9 (учень 9)

221B Baker Street is the London address of the fictional detective Sherlock Holmes, created by author Sir Arthur Conan Doyle.

The residence was introduced in the novel "A Study in Scarlet" (1887). In 1990 a blue plaque signifying 221B Baker Street was installed at the Sherlock Holmes Museum.

2. Розвиток діалогічного мовлення.

Вчитель зарубіжної літератури.

Давайте зупинимося на вулиці Бейкер-стріт і послухаємо цікаву розмову джентльменів. (Діалог джентльменів на вулиці Бейкер-стріт англійською мовою.)

3. Формулювання проблемного питання уроку та очікуваних навчальних результатів.

Вчитель зарубіжної літератури .

Щоб відповісти на запитання джентльменів, біжимо “літературний крос”.

1. У якому творі вперше з'явився Ш. Холмс? (“Етюд у червоних тонах.”)
2. Хто веде записи історій Шерлока Холмса? (доктор Ватсон)
3. Скільки років доктор Ватсон веде записи про Шерлока Холмса?
(8 років)
4. Від чийх рук гине Шерлок Холмс? (жахливий злочинець-професор Моріарті)
5. В якому оповіданні А. Конан Дойль навіки розлучився з головним героєм? (“Остання справа Шерлока Холмса.”)
6. Яким оповіданням К. Дойль “воскрешає” свого героя? (“Собака Баскервілів” – збірка “Повернення Шерлока Холмса.”)
7. Скільки є оповідань про Шерлока Холмса? (60)

III. Актуалізація опорних знань та активізація розумової діяльності.

Вчитель зарубіжної літератури.

Ось він – славетний Шерлок Холмс! (Портрет на екрані+музика).

На сьогоднішньому уроці ми спробуємо разом із Шерлоком Холмсом провести власне розслідування і віднайти істину. А також зрозуміти, у чому ж секрет його популярності.

Запис теми уроку в зошити.

У всі часи людей приваблювали таємниці та загадкові історії. Особливий інтерес викликали події, пов'язані зі злочином та способом його розкриття.

Які літературні твори побудовані на розкритті таємниць? Детектив.

1.Словникова робота : дедуктивний метод, дедукція, цикл, детектив.

(додаток 4)

Станьмо і ми детективами. Разом із Шерлоком Холмсом розкриємо загадкову справу в оповіданні “Пістрява стрічка”. Інша назва оповідання – “Строката бинда.” Англійською ”The Adventure of the Speckled Band”. Цю детективну розповідь, яка входить до збірки ”Пригоди Шерлока Холмса”, вперше видали у лютому 1892р. у ”Strand Magazine”.

Вчитель зарубіжної літератури.

Ви об'єдналися у два пошукових агентства: прихильники творчості Е. По-“Золотий жук”, та прихильники творчості А. Конан Дойля –“Спілка рудих”. Давайте подивимося, котрому з них вдасться швидше розплутати цю справу, виконуючи наступну вправу англійською мовою.

2. Виконання інтерактивної вправи.

Вчитель англійської мови.

And now I want to check how you know the plot of the story. You will also solve your first confused case.

You are given papers with an exercise. Your task is to put the events of the story “The adventure of the Speckled Band” in the correct order from 1 to 7.

Стратегія “Порушена послідовність”(письмова вправа англійською мовою)

(додаток 5)

IV.Сприймання, осмислення, узагальнення і систематизація учнями нових знань.

Вчитель зарубіжної літератури.

Пригадайте, хто приходить до детектива та з якою справою? (відповідь учнів) Звучить музика із кінофільму “Пригоди Шерлока Холмса.”

1. Формування навичок пізнавальної самостійності учнів.

Інсценізація зустрічі Шерлока Холмса з Хелен Стоунер.

Вчитель зарубіжної літератури.

Отже, Хелен Стоунер, відчуваючи небезпеку, вирішила шукати допомогу у Шерлока Холмса. Після того, як вона сказала вітчиму про намір вийти заміж, у їхньому будинку почалися дивні події. Щоб розплутати цю таємничу історію, детектив починає збирати деталі і факти, спираючись на які він дійшов дедуктивних висновків.

2. Виконання рецептивно - репродуктивної вправи.

Вчитель зарубіжної літератури.

У вас на партах лежать картки - деталі. Ваше завдання: за даною деталлю зробити висновок, як це робив Шерлок Холмс.10 деталей і висновки.

(додаток 6)

3.Робота над змістом твору.

Перегляд уривка з фільму реж. І.Масленикова“ Пригоди Шерлока Холмса і доктора Ватсона”.

Вчитель зарубіжної літератури.

А тепер пригадайте , хто ще відвідав Шерлока Холмса того ранку? (Грімсбі Ройлотт).

Неприємне враження. Але прямих доказів злочину нема. Тож спочатку Холмс дещо з'ясував у Лондоні. Яким був заповіт матері Джулії і Хелен? (750 фунтів – по 250 на трьох) Шерлок Холмс зрозумів, що гаяти часу не можна і поспішив до маєтку, взявши револьвера і довгу тонку лозину, щоб загнати змію туди, звідки вона приповзе.

Буде доречним звучання цього чудового оповідання.

4.Читання уривку з оповідання “Пістрява стрічка” українською та англійською мовами.

Знайдіть розв'язку цієї історії і прочитайте уривок, починаючи зі слів: “Нашим очам...”(Учні зачитують уривок українською мовою.)

Вчитель англійської мови.

Stop, stop, please! It would be great to read this extract in English. I have found an English version of the story. Go on reading in English and we will enjoy listening to the story. (Учні продовжують читання уривка англійською мовою.)

5. Розвиток критичного мислення.

Прислів'я, щоб розкрити основну думку оповідання

“Хто з мечем воює, той від меча загине”.

“Добро й правда завжди поряд ходять, завжди перемагають”.

Воістину: “Насильство обертається проти насильника “.

“Хто риє комусь яму, сам у неї й попаде”.

Не може заслуговувати на співчуття груба, корислива, несправедна людина. Зате заслуговує на захоплення і повагу людина, яка допомагає іншим, підтримує, не є байдужою до бід і проблем. Тому не випадково, що один з

найпопулярніших музеїв Лондона є музей Шерлока Холмса, в якому ми зараз побуваємо.

6. Заочна екскурсія в музей Шерлока Холмса.

Вчитель англійської мови.

You were given the task to find some information about The Sherlock Holmes Museum. Tell us some facts about it.

Розповіді учнів англійською мовою і демонстрація зображень музею.

The Sherlock Holmes Museum is situated in 221B Baker Street. It is described in the stories and is located between 237 and 241 Baker Street. It displays exhibits in period rooms, wax figures and Holmes memorabilia, with the famous study overlooking Baker Street the highlight of the museum.

The description of the house can be found throughout the stories, including the 17 steps leading from the ground-floor hall way to the first-floor study.

The main study overlooked Baker Street, and Holmes's bedroom was adjacent to this room at the rear of the house, with Dr. Watson's bedroom being on the floor above, overlooking a yard.

The small and intimate setting of 221B is filled with authentic Victorian furniture and curiosities, of items belonging to Sherlock, his friends and adversaries.

The Museum also boasts the largest collection of Sherlock Holmes gifts and memorabilia in the world. Their gift shop offers a range of unique and exclusive Sherlock-related items to amaze even the great detective himself. From deerstalker hats handcrafted in England, to puzzles, beautifully bound books and much more.

V. Рефлексія.

Вчитель зарубіжної літератури.

1. Що найбільше сподобалося на уроці?
2. Чи справдились ваші очікування?
3. Малюнки із зображенням смайликів (вибрати той, що відповідає настрою на уроці).

V. Аргументація і виставлення оцінок за урок.

VI. Домашнє завдання.

1. Скласти сенкан про Шерлока Холмса українською та англійською мовами.
2. Прочитати оповідання “Спілка рудих”.

Додатки.

Додаток 1. Епіграфи до уроку.

Шерлоку великий! Як хочеться нам твої пригоди ділити!...

Голова призначена бути не тільки прикрасою, нею інколи потрібно думати.

Артур Конан Дойл.

Мій метод ґрунтується на тому, що слід спостерігати дрібниці.

Ш. Холмс.

”The adventure of Speckled band” (“Строката бинда”).

When a man is tired of London, he is tired of life.

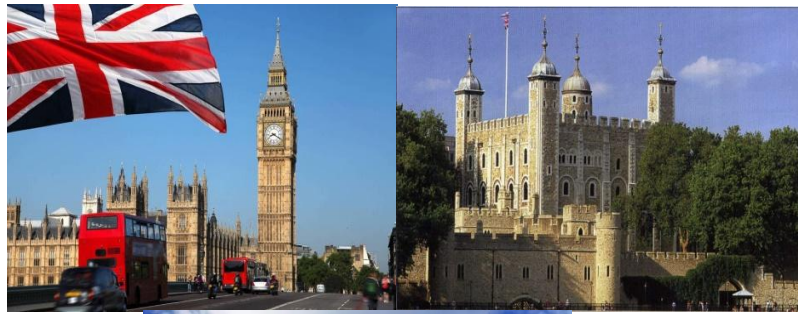
Samuel Johnson.

Додаток 2. Портрет Артура Конан Дойля.

Додаток 3. Слайди до розповідей про Лондон.

Додаток 4. Словникова робота.

Цикл (від гр. – круг, коло) – низка художніх творів, об'єднаних задумом автора в естетичну цілість спільністю тематики, персонажів.

Дедукція (від лат. – логічне доведення) – спосіб розмірковування, за яким нова думка або висновки виводяться шляхом роздумів над багатьма іншим

думками, фактами.

Детектив (англ. – агент таємної служби розшуку) – літературний твір або кінофільм, присвячений розкриттю заплутаної таємниці, пов'язаної зі злочином; спеціаліст з розслідування злочинів (сищик, шпик, слідець, нишпорка).

Додаток 5. Вправа “Порушена послідовність”.

- A Conversation of Helen Stoner and Sherlock Holmes.
- B Introduction to the will of the widow.
- C Engagement of Helen Stoner.
- D Thorough examination.
- E Sherlock Holmes and Dr. Watson in the doctor's house.
- F A terrible night.
- G Doctor's death.

Key:

1C, 2A, 3B, 4C, 5D, 6F, 7G.

New vocabulary:

Conversation -розмова

introduction- ознайомлення

will- заповіт

engagement- заручини

thorough- ретельний

Додаток 6. Вправа. 10 деталей і висновки.

Деталь № 1. Квиток за лівою рукавицею міс Хелен Стоунер.

Деталь № 2. Свіжі плями бруду на лівому рукаві міс Стоунер.

Деталь № 3. Вкрита синцями рука міс Хелен.

Деталь № 4. Заповіт покійної дружини лікаря Ройлотта.

Деталь № 5. Запах сигари, сигарний дим.

Деталь № 6. Фальшивий шнур до дзвінка.

Деталь № 7. Ліжко, прикріплене до підлоги.

Деталь № 8. Стілець у кімнаті Ройлотта.

Деталь № 9. Сейф у кімнаті Грімсбі Ройлотта.

Деталь № 10. Блюдечко з молоком біля сейфу.

ДОДАТОК В

Інтегрований урок з математики на іноземній мові

Тема: Математика в історії людства: від минулого до сьогодення.

Мета уроку: сприяти розвитку в учнів умінь використовувати числівники до 100, ознайомити учнів з римськими числівниками, розвивати логічне мислення, говоріння пам'ять, пізнавальну активність, увагу, вміння учнів працювати з роздавальним матеріалом, удосконалювати навички парної та самостійної роботи, формувати навички співробітництва, стимулювати інтерес до вивчення англійської мови.

Обладнання: ТНЗ (мультимедійний проектор, комп'ютер), роздатковий матеріал .

Тип уроку: урок активізації набутих знань.

Методи: робота в парах, «Мозковий штурм», метод «Мікрофон».

Хід уроку:

I. Початок уроку.

1. Організаційний момент, повідомлення теми уроку.

T: Today we are going to have an unusual lesson. We combine the English lesson and the lesson of Maths. What is common between the English language and Mathematics? Any language consists of symbols, letters, rules and history. Mathematics also has its history, rules, symbols and numbers

2. Введення іншомовну атмосферу.

T: Where can we use numbers in our daily life?

P: We use numbers when we go shopping.

P: We can see numbers in the calendars.

T: Watch this video and tell where you can find numbers. (Numbers in Daily Life!)

<https://www.youtube.com/watch?v=ZrCgW-GKxok&t=7s>

T: So, where can we find numbers?

PP: clocks, calendars, telephone numbers, and the numbers of the houses, timetables, measure, calculators, recipes, shopping and lotto.

II. Основна частина.

1. Повторення лексичного матеріалу.

T: In English we use ABC letters, but in Maths we use numbers. Let's sing a song and revise counting up to 100. (Children sing a song – Count to 100 by 10)

<https://www.youtube.com/watch?v=Wy52wpRzeG8>

T: Look at the cards and say the numbers: 26, 79, 38, 62, 43, 51, 84, 100, 95, 47, 89, 21, 68, 54, and 72.

2. Розвиток навичок аудіювання.

T: And now let's write a maths dictation. Open your exercise books and write the date and class work. Are you ready?

Dictation: 11, 24, 46, 12, 52, 60, 16, 39, 71, 20, 85, 97, 100

T: Now look at the board and check your dictations. Swap your notebooks with your neighbour. Take a pencil and write pluses above the numbers. Count pluses and put the mark. So, if you write 8 pluses, the mark is eight.

3. Подача нового матеріалу.

*T: Nowadays we use Arabic numbers, but earlier people used Roman numerals. Romans used letters. Name these letters: **I, V, X**. Now look at the board! You see,*

I is one (1), **V** is five (5), **X** is ten (10)

If we combine letters, we can make other numbers.

For example:

VI = 6 (V+I)

XVIII = 18 (X+V+I+I+I)

But when you put the smaller numbers on the left, you subtract to make number:

IV = 4 (V-I)

IX = 9 (X-I)

4. Розвиток навичок говоріння.

T: And now let's make Roman numerals! Go to the board, look at the Arabic numbers and tell what letters (I, V, X) you need.

P: Three. I need I + I +I.

3 – III

14 – XIV

21 – XXI

7 – VII

16 – XVI

25 – XXV

11 – XI

18 – XVIII

29 – XXIX

5. *Розвиток навичок читання.*

Pre-reading task.

T: Now look through the text and find Roman numerals. What are they?

T: Read the text silently.

Hello. My name is Tom. I am IX years old. I live in London. My address is XXVII Green Street. I live in flat XII.

I go to school V days a week. I am in Year IV. I learn XI subjects at school. My lessons start at VIII o'clock. I go home at III o'clock.

In the evening I do my homework. I have dinner at VII o'clock. After dinner I watch TV. I go to bed at X o'clock.

Post-reading task.

T: Work in pairs. Tick these sentences true or false.

True / False.

- 1) Tom is 9 years old.
- 2) His address is Number 24 Green Street, Flat 12.
- 3) Tom goes to school 6 days a week.
- 4) He learns 13 subjects at school.
- 5) His lessons start at 9 o'clock.
- 6) Tom has dinner at 7 o'clock.
- 7) He goes to bed at 11 o'clock.

T: Let's check the answers. Read the statement and say if it is true or false.
(Each pair reads a sentence).

Key: 1) True. 2) False. 3) False. 4) False. 5) False.
6) True. 7) False.

II. Заключна частина.

1. Підведення підсумків уроку.

T: You worked very well at the lesson, so I've got a present for you. To get it you must read these Roman numerals. Compare them and find Arabic numbers on the board. On the other side you find an alphabetical letter. When you find all the letters, you will guess the present.

23 – XXIII (b)

19 – XIX (i)

8 – VIII (n)

12 – XII (g)

24 – XXIV (o)

T: Right you are! Let's play bingo! You see numbers on your cards. Listen to me and cross out the numbers you hear. The first who crosses out all the numbers is the winner!

2. Повідомлення домашнього завдання.

T: Open your diaries and write down your homework! Your homework is to do a test. (The teacher gives out test papers).

T: So, the lesson is over. Goodbye!

ДОДАТОК Г

Інтегрований урок трудового навчання та англійської мови в 7 класі

Тема: Food. Traditional Ukrainian Meals. Узагальнення матеріалу.

Мета:

Розвиваюча: розвивати навички монологічного та діалогічного мовлення; розвивати творчу уяву; увагу; пам'ять; мислення.

Освітня: оволодіння знаннями про традиційні кухні українців, англійців а також різних народів світу.

Практична: повторити лексику теми; сформувати навички вживання активної лексики за темою.

Виховна: Виховувати інтерес до кулінарних традицій.

Обладнання: картки, роздавальний матеріал, тематичні малюнки, аудіо запис

Хід уроку

I. Підготовка до сприйняття іншомовного мовлення

1. Greeting. Привітання

Учитель англійської мови: Good morning dear boys, girls and our guests. I'm glad to see you. How are you? Are you ready for our English lesson? Let's start our lesson.

2. Aim. Повідомлення теми та мети уроку

Учитель англійської мови: Our lesson is unusual. Svitlana Oleksandrivna is present at our lesson. Today's topic is "Food". You will practice using the words on topic and improve your speaking skills.

3. Warming up. Уведення в іншомовну атмосферу

Учитель англійської мови: Look at the blackboard. You see a poem. Listen and answer. What words are products?

I like food.

I like eating lots and lots of food.

Bread and jam, and meat and fish.

Cakes and biscuits too.

Beans and mustard, eggs and chips.

Mutton, steak, potatoes, peas

And salted mushrooms too.

II. Основна частина уроку

1. Перевірка домашнього завдання

Keys: marmalade, cereal, banana, potato, steak, jam, bacon, rice, vegetable, egg, bread, lamb, crisps, fish, yoghurt, grape, honey.

(Учні читають слова, а потім діалоги, інсценізуючи їх)

2. Повторення лексичного матеріалу. Lexical Game. Лексична гра.

Учитель трудового навчання: Ви добре називали слова, які стосуються продуктів харчування, але як ви їх зумієте правильно і швидко написати, я хочу перевірити. Ми проведемо конкурс «Швидкий та розумний». Ваше завдання за 2 хвилини написати якомога більше слів пов'язаних з їжею. Один представник з групи (2 групи) виходить до дошки і записує слова англійською мовою а інші учасники по черзі називають йому слова українською мовою, зав'язуючи вузлики на стрічці. Потім перевіримо правильність написання слів, якщо слово написане без помилок – вузлик залишається, якщо з помилкою – вузлик розв'язується. Перемагає та група в якій залишиться найбільше вузликів.

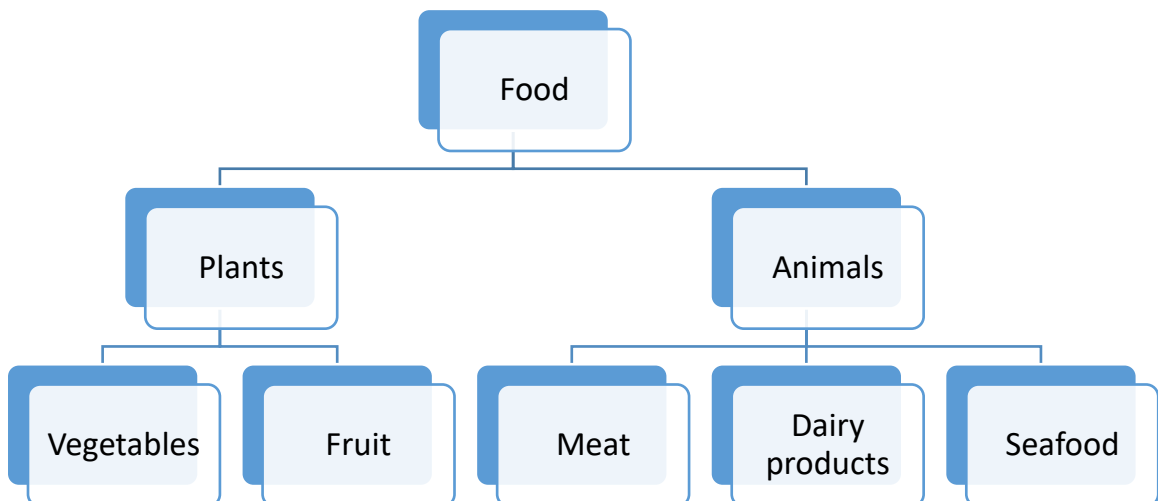
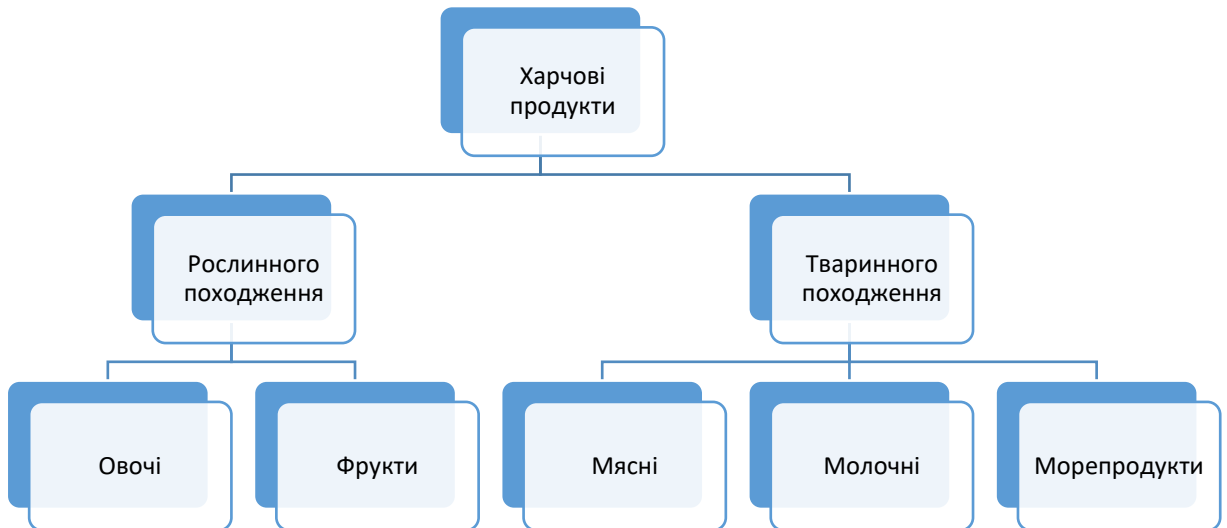
Учитель англійської мови: All right. You haven't mistakes. I see that you know words very well. You are very good! The first (second) team wins.

3. Робота в парах

Учитель трудового навчання: Ви назвали велику кількість слів. Це все назви чого?

Харчові продукти, які розрізняють за рослинним та тваринним походженням. До харчових продуктів рослинного походження належать різні овочі, фрукти, а до тваринного походження м'ясні, молочні та морепродукти. За допомогою цієї схеми ви поділите продукти на групи

Таблиця

Учитель англійської мови: We have the sheets of paper and stripes. We must divide these words to the groups: Fruit, Vegetables, Meat products, Seafood, Dairy products. The first group chooses the fruit, the second – vegetables, the third – meat

products, the fourth – seafood, the fifth – dairy products. Write on the stripes and stick on the blackboard.

Read these words, please.

Words: ham, milk, tea, juice, lemon, orange, potato, carrot, apple, coffee, tomato, lemonade, butter, onion, cheese, beet, pear, sour cream, curd, fat, cutlets, cucumber, cabbage, chicken, bacon, peach, banana, garlic, plum, hot chocolate, radish, pumpkin, pepper.

Thank you! You are great! You know food-words very well.

3. Oral Practice. Тренування учнів в усному мовленні.

Учитель трудового навчання: Ви добре впорались з цим завданням. А тепер дайте відповіді.

- Для чого ми використовуємо ці харчові продукти? (для приготування страв)
- Чи можна приготувати страву з одного продукту? Для приготування більшості блюд ми використовуємо декілька продуктів.
- А як ще називають набір продуктів, які беруть для тієї чи іншої страви? (або склад продуктів, або інгредієнти)
- А щоб страва була смачною бажано дотримуватися рецептів і брати необхідну кількість продуктів.

Учитель англійської мови: We write 400g. potatoes. But, how we must say? (We say four hundred of potatoes)

What is the traditional Ukrainian dish? (The borsch) Let's write the ingredients which we use for preparing of borsch. You have the pictures on your desks. Choose the products which must be in this dish. And say how many grams need that to prepare borsch.

Who can write down the ingredients?

300g.meat

500g.potatoes

300g.cabbage

50g.onions

30g.beets

100g.carrots

300g.tomatoes

30g.pepper

Oil

Salt

Sour cream

All right. You wrote the ingredients of hot borsch. But we prepare it in strict order. Look at the blackboard and put the sentences in the correct order.

1. Enjoy your meal!

2.Add tomatoes, cabbage, spices and don't forget to salt.

3. Cook the meat.

4. Slice potatoes, beetroots and carrots.

5. Boil for 10 minutes.

6. Peel vegetables.

7. When borsch is ready add sour cream into the

8. Then put all the vegetables into the saucepan with some water and

9. Chop the onions and greens.

Keys: 3,6,4,9,8,2,5,7,1.

Act out this recipe, please. (Один учень читає, а інший імітує приготування страви)

All right. Thank you!

4. Physical warm-up. Фізкультхвилинка

Учитель англійської мови: We have favourite dishes and animals have too. Let's have rest and sing song. What do animals like?

Song

Give me some honey – says the bear.

Give me some carrot – says the hare.

Give me some corn – says the cock.

Give me some meat – says the dog.

What does bear like?

What does hare like?

What does cock like?

What does dog like?

5. Ознайомлення з традиціями харчування в різних країнах.

Учитель трудового навчання: Ми побачили з вами приготування традиційного українського борщу.

- А які ще борщі можна готувати?

Ви знаєте з яких інгредієнтів складається борщ, знаєте як його готувати, а чи знаєте ви що, картопля – це наш другий хліб. Шлях картоплі до нашого столу довгий і складний – аж від гір Чилі й Перу. Індійці називали картоплю «папа». Слово картопля походить від італійського слова «truffa», що означає «трюфель», тобто «земляний гриб». Чилійці висушували в Андах бульби на морозі, товкли їх у ступах на борошно, яке довго зберігалось. У місцевих індійців навіть була приказка: «М'ясо без кун'їо – як життя без кохання» до Європи картоплю завезли з Південної Америки у 17ст., але вона не відразу прижилася тут. Люди не зовсім розуміли що з нею робити. Королева Франції прикрашала квітами картоплі своє вбрання. Селяни стали використовувати її як корм худобі. З картоплі навіть намагалися випікати хліб. У 1700р. Петро I

надіслав з Голландії графу Шереметьєву мішок картоплі з наказом розводити її в Росії. Зараз ми не уявляємо собі наш стіл без картоплі. З неї готують майже 1000 страв. А ще її використовують з лікувальною метою.

Батьківщина помідорів – Мексика. Мовою племені ацтеків слово помідор звучить як «томаль», у перекладі «велика ягода». Звідси назва овочів – томати. Саме слово помідор походить від італійського словосполучення «», що в перекладі означає «золоте яблуко». Французи називали помідор «яблуком кохання». Помідори містять вітаміни, мінеральні речовини.

Без м'яса ми теж не уявляємо свій стіл. Найчастіше використовують такі види м'яса, як яловичина, телятина, свинина, птиця, кролі. Але у багатьох народів вживання м'яса обмежується: індуси зовсім не їдять яловичину, мусульмани – свинину.

-як ви думаєте чому?

В Індії та ряді інших країн деякі тварини вважаються священними і релігія забороняє проливати кров цих тварин.

У різних національних кухнях можна зустріти і багато незвичних для нас м'ясних страв. В Китаї так майстерно готують змії, що їх важко відрізнити від курятини. У Кореї м'ясо собак вважають делікатесом, а у Франції м'ясо жаб.

6. Бесіда про здорову їжу.

Учитель трудового навчання: Кава різко підвищує кров'яний тиск.

-А чи можна вживати каву дітям,

-А чи всі продукти є однаково корисними для нас?

-Кожен із нас хоче бути вродливим, і це природне бажання. Фізична краса людини нерозривно пов'язана з її здоров'ям. Для засвоєння їжі і забезпеченню життєдіяльності організму потрібно постачати його необхідними харчовими речовинами в необхідному співвідношенні. Споживання їжі впливає на настрій, розумовий розвиток, інтелектуальне, фізичне здоров'я, здібності до навчання. Тому важливо, щоб харчування було раціональним, тобто корисним для здоров'я. Отже, здоров'я це наше багатство. Існує багато приказок та прислів'їв про здоров'я. А які знаєте ви?

Учитель англійської мови: Divide the words and you'll have the proverbs.

HealthisbetterthanwealthAnappleadaykeepsthedoctorawayAft
erdinnersitawhileaftersupperwalkamileAsoundmindinasoundbody

Keys: 1. Health is better than wealth.

2. An apple a day keeps the doctor away.

3. After dinner sit a while after supper walk a mile.

4. A sound mind in a sound body.

7. Гра «True or False»

1. Chips help you to grow.
2. People cannot live without food.
3. English people have five meals a day.
4. We must have four meals a day.
5. The traditional Ukrainian dish is borsch.
6. You must eat fruit because they have got a lot of vitamins.
7. You should eat too much meat.

Keys: 1-False, 2-True, 3-False, 4-True, 5-True, 6-True, 7-False

8. Мікрофон

1. How many meals a day have you got?
2. What do you usually have for breakfast? (dinner, supper)
3. What food is not very useful?
4. What is tasty for you?
5. What are your favourite dishes?
6. What are Ukrainian popular dishes?
7. Are you a good or a poor eater?

III. Заключна частина уроку

1. **Homework.** Домашнє завдання.
2. **Summarizing.** Підведення підсумків уроку. Оцінювання учнів